

REAALI Poiss

Nr 177 | Märts-Aprill 2021

Tallinna Reaalkooli ajaleht

reaali.poiss@real.edu.ee

AHOI, ARMAS LUGEJA!

Sa hoiad käes värsket 2021. aasta Reaali Poisi kevadnumbrit. (Juhul, kui loed seda lehte ajal, kus see enam värsk pole, anna mulle palun teada. Olen siiralt huvitatud sinu elu keerdkäikudest...)

Seekordses väljaandes tuleb juttu meid ümbritsevast maailmast, probleemidest, lahendustest ja kõigest, mis jääb probleemide ja lahenduste vahele. Juhul, kui taipad, et Tallinnas on sinu probleemide ja lahenduste vahele paigutatud silma riivav betoonmuna või teraspost, soovitan Karmeni artiklit visuaalreostusest. Küsimuse „Kaardiga või sulas?” tõstatab Eliis aramusloos Soome

sularahavabast ühiskonnast. Selleks, et leida vastus, pööra leheküljele 10.

Ajale truuks jäädes ei puudu ka sellest lehest koroonateemaline: kokkuvõttev giid vaktsiinimaailmasse ja muljeid meie oma vilistlastelt med-rindel. Pilgu suunavad ida poole Mart ja Sarah: nii isiklikul kui maailmaülesel tasemel avatakse oriendiga seonduvat ja kuidas see meid siin väikses Eesti mõjutab.

Virtuaalõppes väsinud silmadele on meil pikalt ja laialt – täpsemalt kahe lehekülje laiuselt – auditiivse maailma soovitusi. Erikutel on seekord luubi all

hiphop ning Eliis ja Paul teevad selgeks, et raadio kuulamine on lahe. Neile, kelle silmad veel võtavad, on huvitavat lugemist inimese psüühe ja eneseabikirjanduse kohta. Kui tunned end eriti vaprana ja oled valmis riskima paari ajurakuga, pööra kohe leheküljele 21.

Igatahes. Õnnitlused talvekuude üle elamise puhul – suvi on juba kiviviske kaugusel. Kui viimased proovikivid läbitud on, saab lõpuks ehk veidi rahu nautida... ;)

Linda Marie

SISUKORD

2 PEATOIMETUSE VEERG

3-5 ÜLEVAADE. KORONAVAKTSIIN

6-7 INTERVJU. KORONAAABILISED

8-9 HIINA SAJAND

10 ELU ILMA SULARAHATA

11 KOREA KEEL

12-13 REALICA. EW LOOMINE

14-15 VISUAALREOSTUS

16 VAIMSE TERVISE NURK

17 ENESEABIRAAMATUD

18 ERIK J-I MUUSIKANURK

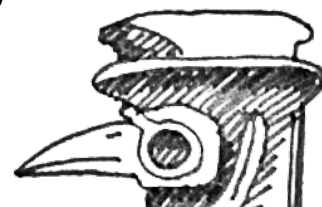

19 RAADIOSAATED

20 RETSEPTINURK

21 ELUTARKUSED

22-23 LOOMENURK

Vaktsiinivastaste protest Washingtonis.

Financial Times

KOROONAVAKTSIIN: INFO, KOGEMUSED, SKEPSIS

//////////
Johannes Tampere 139A

Aprilli alguseks on Eesti Vabariik suhtelise nakatumisnäiduga tõusnud maailmas esikohale. Päev-päevalt triivime uuesti täieliku lockdown'i poole. Hea uudis on see, et aprilli keskpaigaks on esimese vaktsiinidoosi saanud üle 250 000 inimese Eestis. Me oleme küll kaugel karjaimmuunsusest, kuid siiski toimuvad kärmed edusammud. See artikkel annab üldise ülevaate erinevatest Eestisse jõudnud koroonavaktsiinidest, sisaldades ka meile kõigile tuttavate vaktsineeritute kogemusi. Lisaks proovime aru saada erinevatest põhjustest, miks arvukalt inimesi pole nõus end vaktsineerima.

Selleks, et mõista, kuidas vaktsiinid toimivad, tuleb esmalt aru saada, kuidas viirus üldse töötab. Viiruse nimetus tuleneb ladinakeelsest sõnast *virus*, mis tähendab mürki. Viirus on üliväike bioobjekt, mis koosneb pärilikkusainest ja seda ümbritsevast valgulisest kattest. Kui viirus satub organismi, tunneb ta esmalt ära õige peremeesraku, mille pinnale ta kinnitub. Lühidalt sunnib viirus seejärel peremeesraku tootma uusi viiruseid, rakk ise hävib.

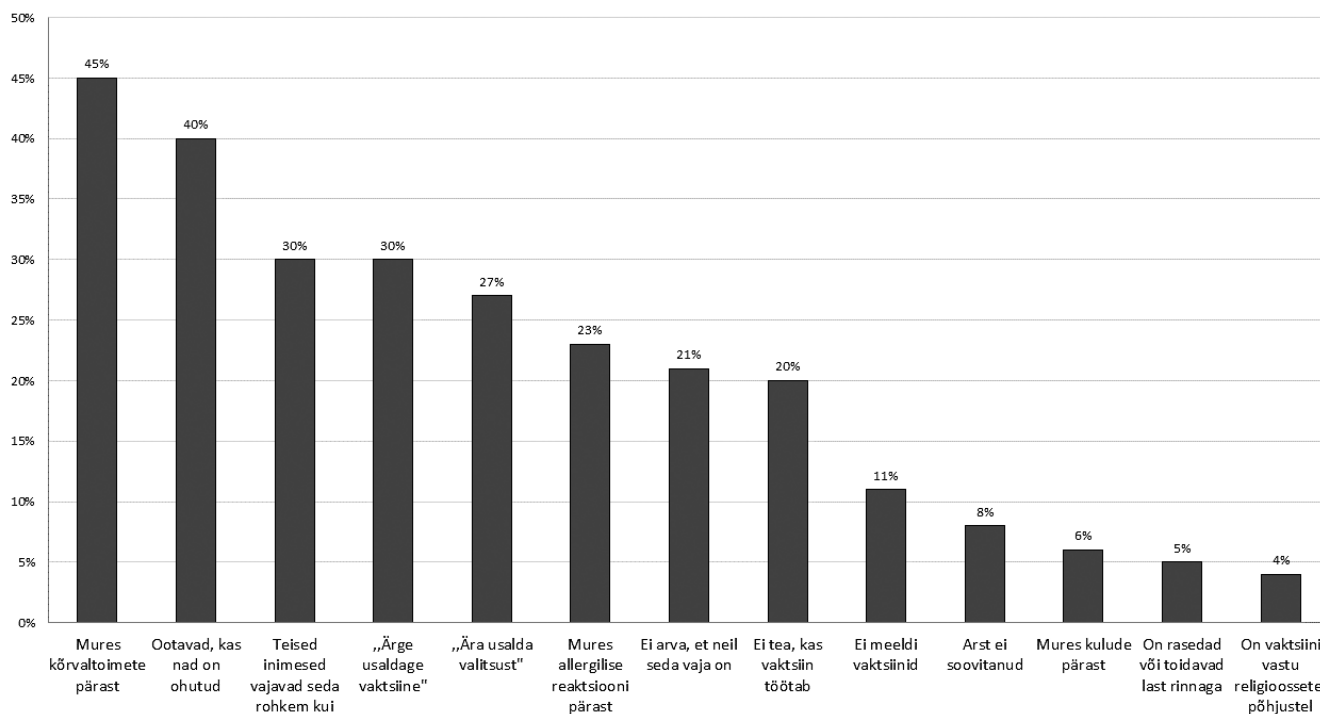
Viiruste vastu võitlemiseks on inimesed välja töötanud vaktsiini. Esimene vaktsineerimine toimus juba aastal 1796. Vaktsiin on aine, mis valmistatakse vastava viiruse surnud või nõrgestatud osakestest. Peale vaktsiini sisenemist organismi hakkab organism tootma antikehi, mis hakkavad viiruse vastu võitlema.

Kui esimesed eestlased mullu veebruaris koroonasse nakatusid, rakendati koheselt ranged piirangud, mille eesmärk oli viiruse levik nullida. Arvati, et esimeste koroonavastaste vaktsiinide tootmine võtab aastaid, sest see on pikk protsess: esmalt peab vaktsiin saama müügiloa, sooritades teoreetilisi katseid ning katseid loomade peal, kelle DNA on sarnane inimese omale. Kui need etapid on edukad, järgnevad kliinilised kontrollitud uuringud inimestel. Need uuringud viiakse läbi kolmes erinevas faasis.

Pärast kümneid miljardeid kulutatud eurosid ja närvesöövaid kuid on Eestisse jõudnud mitu erinevat koroonavaktsiini: Pfizeri/BioNTechi mRNA vaktsiin, Moderna mRNA vaktsiin ja AstraZeneca ning Johnson & Johnsoni adenoviirusepõhised vaktsiinid. Loodetavasti saabub järgmisena Eestisse ka Vene Sputnik.

MILLE POOLEST ERINEVAD MRNA JA DNA VAKTSIINID?

Kuigi nii mRNA kui DNA vaktsiine on arendatud alates 1990. aastast, on viimastel aastatel, eriti viimastel kuudel, märkimisväärne põnevus pöördunud mRNA poole. Mõlemat saab kiiresti valmistada suhteliselt üldiste tootmisprotsessidega ja neid saab konstrueerida otse soovitud valguga geneetilisest järjestusest, olenemata sellest, kas valguga päritolu on inimene või patogeen. Nende valmistamise lihtsus ja kiirus tähendab ka seda, et neid peetakse *gamechanger'*iteks epideemiade või tekkivate haiguste vastu võitlemisel, kus vaktsiini kiire kavandamine, valmistamine ja tootmine on ülioluline. Võrreldes valguga on mRNA ja DNA molekulid lihtsamad ja seetõttu on nende tootmine üldistatult kiirem kui seni kasutusel olevate vaktsiinide tootmine. Neli omadust, mis teevad neist kahest n-ö supervaktsiinid, on valmistamise kiirus, immuunsüsteemi võime reageerida isegi väikestele kogustele ekspresseeritud valkudele, tootmise eelised (üldised ja kiired protsessid võrreldes teiste vaktsiinidega) ning sisemised immunostimuleerivad omadused nii DNA kui ka mRNA vaktsiinide puhul.

Ameerika vaktsiinivastaste põhjuste osakaalud

Vox

MRNA VAKTSIIN

mRNA on nukleiinhape, mis toimib rakus käskjalana, viies DNA-s oleva info rakkude ribosoomideni. Ribosoomid teevad mRNA-s oleva info põhjal valmis valgud. mRNA vaktsiin on uudne selle poolest, et antigeeni enda asemel sisaldab see vaid infot antigeenist ja organism peab selle info põhjal antigeeni ise valmistama. Traditsioonilisi vaktsiine ning nukleiinhappe vaktsiine saab võrrelda kui valmistoit ja retsepti. Pfizer ja Moderna, olles mõlemad mRNA-põhised vaktsiinid, sisaldavad mõlemad SARS-CoV-2 ogavalku. Vaktsiinis on mRNA pakitud

lipiidssesse nanoosakesse. Pakkimine kaitseb mRNA molekuli lagunemise eest ning aitab sellel paremini rakkudesse jõuda. mRNA peab jõudma rakku, sest ainult seal sünteesitakse mRNA-l oleva info põhjal viiruse valk ehk antigeen.

DNA VAKTSIIN

DNA vaktsiinide korral, analoogselt mRNA vaktsiinidega, peab organism DNA-s oleva info põhjal ise antigeeni valmistama. DNA ja mRNA vaktsiinid erinevad selle poolest, kuidas nad rakku viiakse. Erinevalt mRNA-st viiakse DNA rakku teise viiruse kaudu.

SARS-CoV-2 antigeeni kodeeriv DNA pannakse paljunemisvõimetu abiviiruse ehk vektori sisse, mis seejärel aitab DNA rakku toimetada. Koroonavaktsiinide valmistamisel kasutatakse vektorina peamiselt adenoviiruseid, mis ise haigestumist ei põhjusta. DNA on stabiilsem kui mRNA ja iga DNA molekul toodab mitut mRNA molekuli, mistõttu ühe teoreetilised eelised taanduvad DNA netostabiilsuse tegelikkusele võrreldes mRNA-ga.

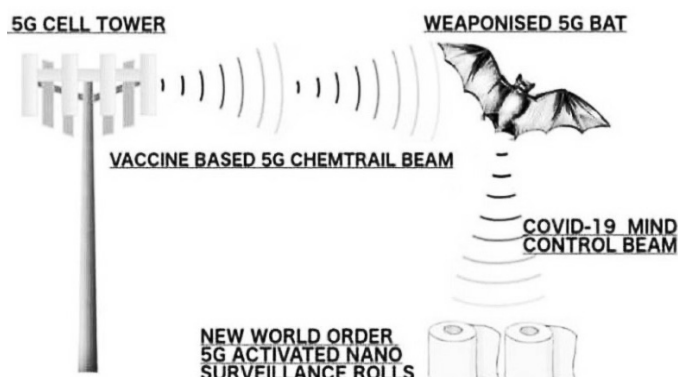
REAALI ÕPETAJATE VAKTSINEERIMISKOGEMUSED

Õp Martin Saar

Mis vaktsiini saite? AstraZeneca.

Missugune oli teie enesetunne pärast vaktsiini esimese doosi saamist? Süsti sain reedepärastlõunal. Reede öösel vastu laupäeva ärkasin kell 2 halva enesetundega: tugev peavalu, külmavärinad, valulik süstekoh, üldine lihase/liigesevalu. Enam ei uinunud, peavalu jt sümptomid tugevnesid, ca kella viieks hommikul oli palavik üle 38. Paratsetamool andis kerge leevenduse ja katkendliku une. Terve laupäev möödus (vaatamata järgmisele tabletile) väga tugeva peavaluga, süstekohaga käel (küljel) magada ei saanud, palavik püsis 38,4 ja üldine enesetunne oli väga halb (aastaid ei ole sellist asja olnud). Kõik laupäevaks planeeritud tegevused (loe: ainetundide

WAKE UP SHEEPLE!
The truth is just so damn obvious....

Meem vaktsiinivastastest

Lugejakiri.ee

Tootja	Vaktsiini tüüp	Vajalik dooside arv	Säilitamine	Väidetav efektiivsus
Oxford/AstraZeneca	Adenoviirusevektoril põhinev vaktsiin	2	2 kuni 8°C 6 kuud	~70%
Moderna	mRNA	2	-25 kuni -15°C 7 kuud	~94%
Pfizer/Biontech	mRNA	2	-80 kuni -60°C 6 kuud	~95%
Gamelaya (Sputnik)	Adenoviirusevektoril põhinev vaktsiin	2	-18,5°C 2 kuud	~92%
Johnson & Johnson	Adenoviirusevektoril põhinev vaktsiin	1	2 kuni 8°C 3 kuud	~66%

Erinevate Eestisse jõudmas või jõudnud koroonavaktsiinide võrdlus

BBC

ettevalmistus) jäid ära. Püüpanevaks oli enesetunne üldjoontes hea ning palavik taandunud, süstekoht jäi veel mõneks ajaks valulikuks. Kokkuvõttes – ca 30 tundi väga halba enesetunnet ja siis (vist?) kombes.

Õp Kristi Koit
Mis vaktsiini saite?

Vaktsiiniiks ikka vana

hea AstraZeneca – tausta lugesin ka, aga mingit kahtlust see minus kordagi ei tekitanud.

Missugune oli teie enesetunne pärast vaktsiini esimese doosi saamist? Naljatlesin enne vaktsineerimispäeva, et kuna mul pole pärast lapsepõlve lõppu pea kordagi palavikku olnud, siis vaevast seegi mind jalust maha võtab, ning selgus – mul oli õigus. Kui üldse mingeid sümptomeid täheldasin, siis õhtul oli veidi nagu külmavärinad (aga seda tuleb ikka talvisel hooajal ette) ning pea tahtis valutada, aga võtsin kohe rohu sisse ja seegi kadus. Pean tunnistama, et olin veidi üllatunud, sest paistab, et minu organism võttis vaktsiini suure rõõmuga vastu ja loodetavasti siis toimib ka sama sõbralikult.

Õp Anu Kell

Mis vaktsiini saite? AstraZeneca.

Missugune oli teie enesetunne pärast esimese doosi saamist? Süsti sain teisipäeval, samal päeval oli enesetunne

igati hea. Järgmisel hommikul ärkasin tugeva peavaluga, aga selle vastu aitas üks peavalutablett, läks üle. Ja rohkem midagi enam ei olnudki, nii lihtsalt läkski. Öhtupoole parandasin 12.b proovikirjandeid...

...olin veidi üllatunud, sest paistab, et minu organism võttis vaktsiini suure rõõmuga vastu ja loodetavasti siis toimib ka sama sõbralikult.

Miks võib inimestel tekkida

arusaam, et enda vaktsineerimine pole tarvilik?

Alates 2020. aasta aprillist on Carnegie Mellon ülikooli Delphi rühm koostöös Facebookiga kogunud USA elanikelt 18 miljonit vastust – tegemist on suurima omataolise uuringuga – inimeste suhtumise ja käitumise kohta koroonaviirusega seotud teemadel alates vaktsineerimise ja sümptomite küsimustest kuni maskide kandmiseni. Toetudes 10. jaanuari kuni veebruari lõpu andmetele, toob aruanne välja konkreetseid väljakutsed, millega tervishoiuametnikud peavad kodanike vaktsineerimisel silmitsi seisma, ja kirjeldab, kuidas need erinevad demograafiliselt, sealhulgas inimeste elukoha, vanuse ja rassi järgi.

Uuringus osalenud täiskasvanute

osakaal, kes on vaktsineeritud või soovivad vaktsineerida, on jaanuarist veebruari lõpuni kasvanud 72 protsendilt 77 protsendile, mis näitab vaktsiinide kättesaadavuse suurenemist. Siiski on vaktsineerimata täiskasvanute osakaal, kes kõhklevad vaktsiini saamise osas, püsinud konstantsena, umbes 23 protsendi juures. Just see rühm on suurim väljakutse tervishoiuametnikele, kes loodavad elanikke vaktsineerida karjaimmuunsuse piirini, et peatada koroonaviiruse levik.

Vastajad said vaktsiini mittesoovimist põhjendada mitmel moel. Mõni kõhklev inimene osutas terviseprobleemidele.

Siiski on vaktsineerimata täiskasvanute osakaal, kes kõhklevad vaktsiini saamise osas, püsinud konstantsena - umbes 23 protsenti.

45 protsenti neist, kes ütlesid, et nad kindlasti vaktsiini ei taha, kartsid kõrvaltoimeid ja 40 protsenti soovisid oodata, kas vaktsiinid on ohutud. Teised tõid välja diskussioonilisemaid põhjuseid: 29

protsenti inimestest, kes ei soovinud vaktsiini, ütlesid, et nad ei usalda vaktsiini, ja 27 protsenti ütlesid, et ei usalda valitsust. 20 protsenti ütlesid, et nad ei usu, et vaktsiinid toimivad.

Mida aeg edasi ja mida rohkem inimesi Covid-19 vastu vaktsineeritud saab, seda rohkem hakkavad vaktsineeritute kogemused mõjutama inimeste hulka, kes vaktsineerimises kõhklevad. ②

REAALI VILISTLASED

////////////////////

Mila Laub 139A

Birgit Reintam 139A

Marily Jaagor (vil!120)

Erakogu

Haiglates on koroonapatsientide arv viimastel kuudel jõudsalt kasvanud ning iga abikäsi on vajalik. Küsisime meie kooli kahelt vilistlaselt, pulmonoloogilt Marily Jaagorilt (vil!120) ja arstiteaduskonna tudengilt Anette Rimmelgalt (vil!135), millised on nende kogemused koroonaosakonnas töötamisega.

Kui kaua te olete juba osakonnas tööl olnud?

Marily: Olen tööl olnud märtsikuust alates.

Anette: Töötasin Lõuna-Eesti Haiglas ainult veebruaris koolivaheajal, kui sügissemestri eksamid olid tehtud. Mind küll moositi, et kooli ajal jääksin edasi käima, aga kartsin, et sedasi võin Tartus õppimise ja Võrus tööl käimisega end lõhki tõmmata.

Kas teile tuli üllatusena, et teid kutsuti/vajati?

M: Töötan kopsuarstina ja olen koroonapandeemia algusest tegelenud pulmonoloogia osakonda jõudnud Covid-19 patsientidega, kes ei ole enam nakkusohtlikud ning on oma kopsukahjustuse tõttu vajanud edasist haiglaravi. Käesoleva haigestumise tõusu ajal pakkusin ennast tööle Covid-19 osakonda, et saaksin olla oma kogemustega kopsuhaiguste ravis abiks teistele kolleegidele. Oma tavatöös kasutan samuti hingamist abistavaid aparate, mida vajavad mitmed Covid-19 patsiendid.

A: Väga mitte, abipalveid hakkas haiglale ja hooldekodude poolt tulema juba detsembris. Lisaks käivad väga paljud vanema kursuse tudengid tööl ja paljud õppejõud on arstid, mistõttu kuuleme valitsevast olukorrast iga päev.

Kas olite kohe nõus koroonarindele appi minema?

M: Olin valmis kohe Covid-osakonnas valveid võtma. Olen harjunud raskete kopsuhaigetega töötama. Nakkusohu osas ei kartnud, kuna kasutan korralikult ettenähtud kaitseriietust ning ka tavatöös hingamisteede endoskoopilisi uuringuid (bronhoskoopia) teostades on pidevalt potentsiaalne risk nakkushaigustega kokku puutumiseks.

A: Ausalt öeldes ei lasknud ma endal väga

kaua millegi üle mõelda. Meil abipalvega tuli pühapäeva varaõhtul, 11 minutit hiljem helistasin meilis olevale telefoninumbrile, paari tunni pärast sõitsin Tallinnast Tartusse ning 12 tundi pärast kõnet olin Võru haigla COVID-19 osakonna ees. Minu jaoks oli see erakordne võimalus oma esimene haiglas töötamise kogemus saada. Teadsin, et kui kasutan korralikult isikukaitsevahendeid ja käitun mõistlikult, siis midagi hullu juhtuda ei tohiks.

Kas teil oli hirm vaksineerimise ees?

M: Ei olnud. Olin põhjalikult uurinud vaktsiinide kohta ning olles näinud COVID-19 ulatuslikke kopsukahjustusi, siis panin end kohe vaksineerimisele kirja.

A: Absoluutselt mitte, ma olin üks nendest, kes kilkas rõõmust, kui sai teada, et sutsaka saan. Ma usun teadlastesse, vaktsiinide regulatsioonidesse ja nende kontrollimise protsessi. Koroonavaktsiini saades ei olnud ma rohkem hirmul, kui ükskõik millist muud vaktsiini saades.

Milline näeb välja tavaline päevakava osakonnas abiks olles?

M: Hommikul toimub valve üleandmine ning patsientide andmete/analüüsidega tutvumine. Seejärel kaitseriietusse riietumine ja töö osakonnas patsientidega. Viibime osakonnas kahe kuni kolme tunni kaupa, seejärel on puhkepaus. Ja jälle osakonda minek.

A: Lõuna-Eesti Haiglas olid vahetused 12- või 24-tunnised, hooldajate jaoks algab hommik kella viiest. Pannakse selga kaitsevahendid, sisenetakse osakonda ja alustatakse hommikuse hügieeniringiga: vahetatakse mähkmed, keeratakse külge, pestakse lapikestega keha ja nägu, antakse juua ja rohtu, vaadatakse üle lamatised ja potentsiaalsed lamatise tekkimise kohad. Kuna hooldaja töö on füüsiliselt väga raske, siis enamasti töötatakse paarides. Paljud patsiendid on kaasuvate haigustega ning enamik ka ülekaalulised ja põevad teist tüüpi diabeeti, mistõttu on see tõsiselt suur katsumus ühe käega patsienti hoida ja teisega mähet tema keha alla saada. Mõned patsiendid aitavad kaasa enda puusi tõstes. Juba kaks cm enda tõstmist ja käega voodipiirdest tõmbamist on väga suureks abiks. Üle sajakilose dementse vanahärra

KORROONARINDEL

mähkmete vahetamine on aga võimatu. Sedasi võib lausa 20 minutit pusida ja tulemuseks on täiesti läbivettinud alusriided, udune visiir ja viltused mähkmed. Sel hetkel oli palju tudengeid abis ja selline olukord oli harv juhul, kuid nüüd on haiglad tõsise koormuse all ja tihtipeale ei ole hooldajatel isegi aega, et mähkmeid piisavalt tihti vahetada. Meil oli enamasti neli hooldajat ja umbes 15 kuni 20 patsienti, kellest pooled ei saanud ise külgegi keeratud. Enamasti läheb kahekesti tegeledes ühe patsiendiga keskmiselt kümme minutit. Hügieeniring võis olenevalt hommikust võtta tund kuni kaks. Seejärel tuli hommikusöögi jagamine, toitmise ja uuesti rohtude andmine. Mis võttis omakorda kaks tundi. Kõik kandikud ja taldrükud kokku kogutud, desotakse need ükshaaval nii osakonnas sees kui ka osakonnast väljas.

Kuidas on olukord unetundidega?

M: Unega või selle vähesusega saan hakkama. Osa mu tavapärasest tööst hõlmab samuti tööd valvetes ning olen harjunud sellise elustiiliga.

A: Kui veab, siis võib öises vahetuses kahe tukastamisega lausa neli tundi magada saada. Enamasti jäi see kuskil kahe kuni kolme tunni ringi.

Mis on olnud kõige suurem katsumus?

M: Mu abikaasa on arst ning töötab samuti Covid-19 osakonnas. Valvegraafikute ning laste logistika korraldamine on olnud vahepeal katsumuseks.

A: Kord ei saanud ma rahu seni, kuni olin tagasi tööle jõudnud ja näinud, et üks kindel haiglavoodi ei ole vahepeal tühjaks jäänud. Tegu oli väga südamliku naisega, kelle olukord halvenes hirmuäratavalt kiiresti. Surmad on osakonnas paratamatus, kuid nendest on mõned kergemad ja mõned raskemad. Ta oli üks nendest, kelle mõistus oli selge ja kes sai ise väga tublisti hakkama: ta aitas mähkmete vahetamisel enda pööramisega kaasa ning sõi lausa ilma abita, kui kauss ja lusikas käeulatusse asetada. Ühes päevases vahetuses, kui talle õhtusööki viisin, nägin, et proua oli veidi loiuks jäänud. Kontrollisin ta hapnikuvuntse ja pärisin olemise kohta ning sain peagi aru, et ise ta täna söömisega hakkama ei saa. Niisiis tõmbasin tooli ta

voodi kõrvale ja hakkasin talle vaikselt lusikaga suppi andma. Muidu nii rõõmsal ja jutukal proual olid tol päeval pisarad silmis ja energia täiesti otsas. Sel hetkel teadsin, et vestluskaaslast temast mulle ei ole, sest suu avamine oli juba suur pingutus. Oma enda vanaema pealt tean, et kõige parem on väsinud inimesel halbu mõtteid peast saada, kui lihtsalt rääkima hakata, sest nii ei tundu talle, et vestlus tema enda nõrkuse tõttu kannataks. Manasin naeratuse näole ja hakkasin rääkima. Esimene kord elus tundsin, et rääkimine vajab minult pingutust. Vatrassin talle õues paistvatest lumemütsidega kõrgetest puudest, enda õpingutest, kodust, sõpradest, perekonnast ja toitsin väga aeglaselt temast. Selle 20 minuti jooksul ei pööranud ta kordagi oma silmi mu näolt. Kui pool kaussi oli tühjaks söödud, küsisin, et kas ta soovib veel ja selle peale pööras ta esimest korda oma pilgu mu näolt. Ta silmad sulgusid võbeledes, ta ohkas ja vastas vaevu kuuldaaval häälel: „Ma tahaks, aga ma lihtsalt ei jõua.“ Vot sellel hetkel oli mul väga raske pisarat silmast eemal hoida ja positiivne hoiak säilitada. Tema voodit kohendades lubasin talle, et reede õhtul näeme jälle, mille peale ta väga vaevaliselt küsis, et mis päev täna on. Vastuseks, et täna on neljapäev, sulges ta aeglaselt silmad ja ütles: „Homme on reede.“ Astusin palatist välja ning kirusin visiire, mis takistasid mul pisaraid pühkimast.

Kas on juhtunud midagi, mis on mõjutanud teid kuidagi?

M: Väga tore on olnud näha raskete ulatuslike kopsuhaaratuse ja hingamispuudulikkuse patsientide paranemist.

A: Igas palatis käib hooldaja ööpäeva jooksul üle kümne korra, lisaks ärge unustage arste ja õdesid. Iga patsiendi kohta viiakse päevas osakonnast välja üks 100-liitrine prügikott. See on meeletu kogus plastikut. Esimese prügikogumise ajal tundusid minu korduvkasutatavad maskid, riidest poekotid ja veepudelid mõttetu pingutusena.

Mida te tahaksite panna Reaali Poisi lugejate südametele?

M: Palun jälgige riigi poolt antud soovitusi. Peske tihti käsi, kandke maski ning vältige lähikontakti.

A: Olge mõistlikud ja ärge käige pidudel.

Aina rohkem on haiglates rasedaid ja noori, ka meie endi vanuses. Kui sina koroonasse jääd, siis võib-olla on sinul kõik okei ja inimesel, kellele sa koroonat edasi annad, on ka kõik hästi, aga selle ahela kolmandal või neljandal inimesel ei pruugi enam nii õnnelikult minna. **R**

Anette Remmelg (vil!135)

Erakogu

MÕTISKLUSI „HIINA SAJANDIST”

/////////
Mart Marjak 136A

19. sajand oli brittide sajand, eelmine aga ameeriklaste päralt. Suure osa ühiskonna silmis elame nüüd hoopis „Hiina sajandis”. Ent mida see üldse tähendab? Vaadates *made in China* sagedust ja Hiinast alguse saanud koroonakriisi hävitavaid tagajärgi, võiks väita, et oleme juba praegu suuresti Hiinast sõltuvad. Mõnedest väljaütemistest jääb aga mulje, justkui oleksime varsti kõik sunnitud tudeerima mandariini keelt ja president Xi Jinpingi sotsialistlikku teooriat. Kuigi Hiina mõjuvõim on viimastel aastatel märkimisväärselt kasvanud, peaksime sellesse suhtuma praegusest kainema mõistusega, arvestades ka hulka eelkõige demograafilisi asjaolusid, mis seda kasvu tõsiselt ohustavad.

KA MILJARDIST EI PIISA

Mõnevõrra ehk üllataval kombel saab järgmistel kümnenditel suurimaks Hiina mõjuvõimu kasvu piduriks tööeliste inimeste puudus. Kuigi maailma rahvastik on tervikuna vananenud juba kümnendeid, on Hiina olukord ainulaadne. Esmalt tuleks vaadelda Hiina pööraselt kiiret majanduslikku kasvu ja sellest tulenenud sama järsku sündimuse langust. Kuigi ka näiteks Jaapani majandus kasvas 20. sajandi teisel poolel märkimisväärselt, oli see Hiina kasvu kõrval lapsemäng. Alates 1960. aastast on Jaapani majandus sajakordistunud, Hiina majandus aga ligi kahesajakordistunud. Hiina muutus õigupoolest üleöö tagurlikust ja puruvaesest pommiäugust üheks maailma majandushiiglastest. See muutus kajastub selgelt ka Hiina rahvastikuandmetes. Kui 1960. aastal said Jaapani naised keskmiselt 2,0 ja 2018. aastal 1,4 last, siis Hiinas olid need arvud vastavalt 5,8 ja 1,7.¹ Seda muidugi vaid siis, kui usaldada Hiina valitsuse ametlikku statistikat – tegelikkuses võib summaarne sündimuskordaja olla 1,0 lähedal.² Sündimuse langus on loomulik ja oodatav kõigis ühiskondades – nii Läänes, Aafrikas kui Aasias –, kus elatustase tõuseb ja kättesaadavus haridusele ja rasestumisvastastele vahenditele suureneb. Ent Hiina sündimuse pea kuuekordne

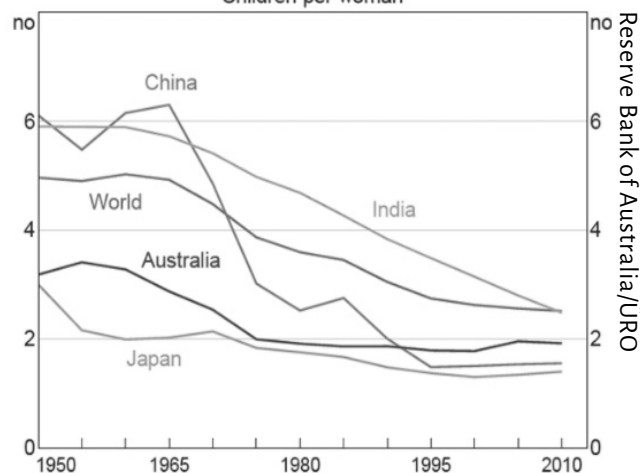
vähenedamine kuuekümne aasta jooksul on erakordne ja selle tagajärjed võivad saada Hiina üliiriigipüüdlustele saatuslikuks.

Hiina rahvastikulise olukorra teeb veelgi tõsisemaks hiinlaste konfutsianistlik mõtteviis – lastelt oodatakse vanemate sügavat austamist. Hiinas on tavaline, et inimese vanemate soovid ja vajadused on tema jaoks abikaasa omadest palju olulisemad. 2013. aastal võeti Hiinas lausa vastu

seadus, mis käsib lastel oma vanemaid pidevalt külastada.³ Sündimuse vähenemise ja keskmise eluea tõusu tulemusena peavad paljud noored hiinlased elama „4-2-1” režiimi järgi – hoolitseda tuleb nelja vanavanema ja kahe vanema eest, neid on aga ainult üks. Siin ei tule erilist appi ka riiklik pensionisüsteem, mida on ka hiinlased ise viimastel aastatel palju avalikult kritiseerinud.⁴ Samuti pole kiirest majanduskasvust hoolimata Hiina meie mõistes kindlasti jõukas riik. Hiina valitsus ise tunnistas möödunud aastal, et 40 protsenti rahvast teenib alla 140 USA dollari kuus, väites ka, et sellest ei piisa isegi suurlinnades korteri üürimiseks.⁵ Pole seega mingi üllatus, et hiinlastel jagub laste kasvatamiseks aina vähem aega ja raha.

Loomulikult ei tohi unustada ka Hiina kurikuulsat ühe lapse poliitikat. 1978. aastal võimule tulnud ja geniaalseks riigimeheks peetud Deng Xiaoping algatas samal aastal sellegipoolest rahvastikuteadlaste silmis ühe erakordselt rumala kampaania. Kuigi sündide absoluutarv oli tol ajal tõepoolest suur, oli juba 1970. aastate lõpuks keskmine laste arv naise kohta langenud alla kolme. Seega oli juba enne ühe lapse poliitika algust sündimuse kiiresti vähenemas ja poliitika tegi Hiina rahvastikule vaid karuteene. Kuna 2015. aastani oli enamikul hiinlastest lapse saamiseks vaid üks võimalus, on rahvastiku sooline jaotus tugevalt tasakaalust väljas.

Total Fertility Rate*
Children per woman

Hiina summaarne sündimuskordaja võrdluses maailma ja teiste riikidega.

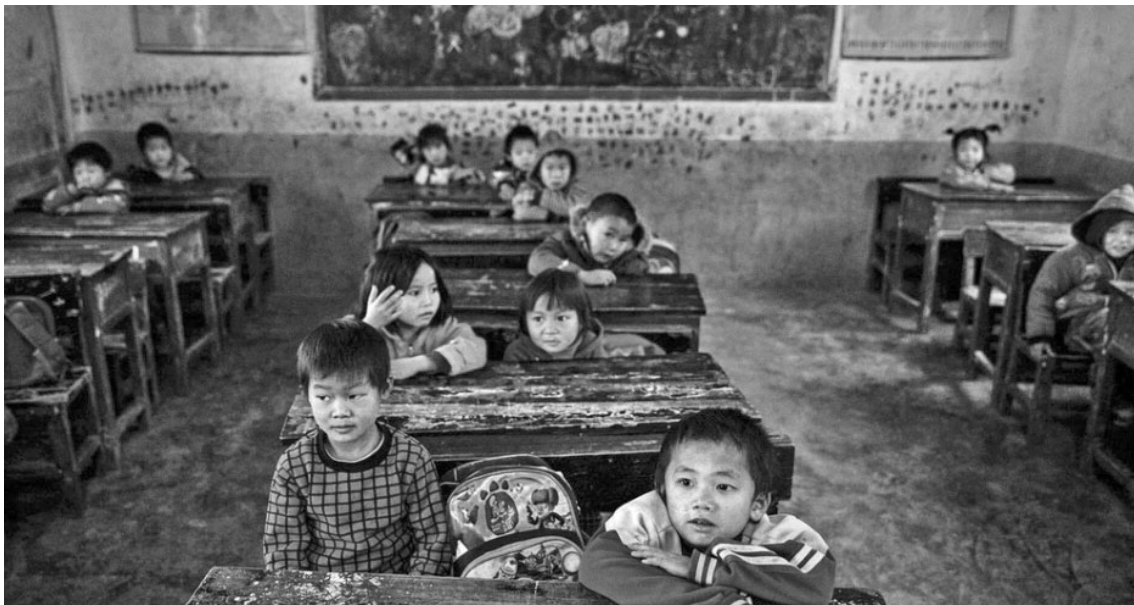
Hiina kultuurile omane poiste eelistamine on viinud miljonite vastsündinud tüdrukute tapmise või „saatuse hoolde” jätmiseni. Selle tulemusena on Hiinas mehi õigupoolest jalaga segada – 2010. aastal oli iga saja naise kohta Hiinas 117 meest (maailma keskmine suhtarv on 100:101).⁶ Muidugi tuleks olukorda vaadelda ka põhimõtteliselt. Kui Hiina valitsus oleks viimastel kümnenditel kulutanud oma aega ja raha selleks, et sündimust tõsta, selle asemel, et täpselt vastupidist teha, oleks demograafiline katastroof ehk mõnevõrra kaugema tuleviku probleem. Eeltoodud tegurite tõttu võib Hiina rahvaarv aga juba 2025. aastal hakata kahanema. 2050. aastaks on Hiina mediaanvanus 51 (EL-is 47 ja USA-s 43) ning 2060. aastaks on kolmandik hiinlastest 65 või enam aastat vanad.⁷ Hiina võib saada vanaks enne kui rikkaks.

LÕKSUST VABANEMINE

Keset kiiret rahvastiku vananemist, tootmiskulude tõusu ja majanduse aeglustumist ei saa ega soovi Hiina mõistagi enam olla turuliider odavate vidinate tootmises, mistõttu on hakatud keskenduma (automatiseeritud) kõrgtehnoloogiatööstuse arendamisele. Juba 2015. aastal teatas Hiina valitsus, et riik ei taha enam olla „maailma vabrik”, ja kuulutas välja ambitsioonika plaani nimega Made in China 2025. Selle eesmärk on täielikult ümber

Lapsed, kes PISA-testi ei tee – kõrgelt haritud järelkasvu puudus takistab tõsiselt Hiina edasist tõusu.

The Economist

korraldada Hiina tööstussektor, mille osatähtsus Hiina majandusstruktuuris on tänaseni pea 40% (Eestis ja USA-s ligi 20%). Üleöö pole aga võimalik saada Saksamaaks, Lõuna-Koreaks ega Jaapaniks. Tööstuse nüüdisajastamist takistavad samuti puudujäägid Hiina inimkapitalis – nii ülaltoodud arvulised, aga ka kvaliteedilised. Need ähvardavad Hiina sulgeda nn keskmise sissetuleku lõksu – majandusharud, kus märkimisväärne kasv on võimalik, võivad peagi otsa lõppeda. Kuigi PISA-testid jätavad Hiina rahvast kõrgelt haritud mulje, on tööealistest hiinlastest keskkooli lõpetanud vaid 30 protsenti. „Lõksust vabanenud” riikidel, sh Lõuna-Koreal, Taiwanil ja Singapuril oli sel hetkel sama näitaja keskmiselt 76 protsenti.⁸ Uues ja kõrgtehnoloogiale suunatud majanduses võivad sajad miljonid vajaliku hariduseta hiinlased jääda ilma karjäärivõimalustest ja pöörduda varimajandusse või kuritegevusse. Hiina tööstuse nüüdisajastamisel on teisigi takistusi. Lääneriikide kõrgtehnoloogiasektorites on palgad mõistagi Hiinast tunduvalt kõrgemad ja „helgete peade” Hiinasse meelitamine, ent ka Hiinas hoidmine on riigi valitsusele väga keeruline ja kulukas. Läänes vaadatakse julgeolekukaalutlustel ka aina enam viltu

teaduskoostööle Hiinaga, mistõttu peab viimane üha rohkem toetuma vaid enda arvuliselt ja kvaliteediliselt puudulikule inimkapitalile.

Nende takistuste ületamine on kahtlemata võimalik, kuid võib Hiinale osutuda väga raskeks – rahastust nõuab ka rida teisi valdkondi. Riik peab märgatavalt investeerima oma sõjalisel võimekusel, et Ühendriikidele ja ta liitlastele järele jõuda. Et tõestada oma seisust maailma liidrina roheenergiast, peab Hiina ümber korraldama oma energiasüsteemi, mis põhineb tänaseni ligi 85% ulatuses fossiilkütustel. Lahendusi on vaja leida ka kiiresti süvenevale veepuudusele, mis ähvardab sadu miljoneid hiinlasi janusse jätta. Samuti tuleb tegeleda rahvastiku vananedes aina enam olulise pensionisüsteemi tugevdamisega. Arengumaades peab Hiina nende poolehoiu võitmiseks tegema suuri investeeringuid, Hiina vastu usaldust kaotavates lääneriikides tuleb teha üha rohkem lobismi ja mõjutustegevust. Samal ajal on aga Hiina majandusime hääbumas – isegi, kui usaldada valitsuse andmeid, oli 2019. aasta majanduskasv Hiinas alates 1992. aastast madalaim.⁹ Kui Hiina ei suuda lähitulevikus oma inimkapitali

tunduvalt arendada või oma majanduse sõltuvust sellest vähendada, on keskmise sissetuleku lõksu jäämine väga tõenäoline.

Pole ime, et Hiina on viimastel aastatel olnud välispoliitikas meeleheitlikum kui kunagi varem – maailma enda heaks tööle panemine on tema üks ainsaid pääseteid. Washingtonis on aga nii vabariiklased kui demokraadid aga viimaks mõistnud Hiina kavatsusi ja suutnud luua pea kõigist arenenud riikidest, aga ka näiteks Indiast ja Vietnamiist koosneva Hiina-vastase koalitsiooni. Arvestades selle bloki majanduslikku ja sõjalist võimekust, on raske näha Hiina mõjuvõimu kasvu paratamatult ja peatumatuna. Loomulikult on Hiina inimkonda varemgi üllatanud – 1960. aastal, mil miljonid hiinlased olid keskvalitsuse käpardlikkuse tulemusena nälga suremas, oli ilmselt keerukas ette kujutada, et 50 aasta pärast saab Hiina majandus USA järel maailma suurimaks. Pole võimatu, et õnn naeratab Hiinale ja riik suudab lähikümneanditel taas kukutada uskmata kahtlused. „Hiina sajand” võiks aga asjaolusid arvestades jääda siiski pigem võimalikuks, ent ebatõenäoliseks stsenaariumiks kui paratamuseks, mille ümber kujundada meie mõtlemine rahvusvahelise olukorra tulevikust. ¹³

¹The World Bank

²South China Morning Post – Yi Fuxian, *How Chinese officials inflated the nation's birth rate and population size for 2019*

³BBC – *New China law says children 'must visit parents'*

⁴The Diplomat – *China's Pension System Is Not Aging Well*

⁵Financial Times – *China faces outcry after premier admits 40% of population struggles*

⁶Diplomaatia – M. Gortfelder, „Kas Hiina saab vanaks enne kui rikkaks?”

⁷South China Morning Post – *Three reasons China's economy is strong but not invincible*

⁸Foreign Policy – *China Will Run Out of Growth if It Doesn't Fix Its Rural Crisis*

⁹Reuters – *China posts weakest growth in 29 years as trade war bites, but ends 2019 on better note*

/////////
Eliis Lelov 137A

Koroonakriisi valguses pöörati ka üha rohkem tähelepanu pisikuid kandvatele igapäevaobjektidele. Mis oleks räpasem kui sadu erineva ökosüsteemiga käepaare läbiv viiekas või maha kukkunud, sopas ringi veerenud ja siis uuesti üles korjatud münt? Poes ripuvad sildid, mis paluvad tungivalt kaardiga maksta ning suvel Soome reisides leidsin end olukorrast, kus sularahaga päris mitmes kohas maksta ei saanudki. Sularahapõlgus ei paista kuskile kaduvat, vastupidiselt terendab sularahavaba ühiskond.

TUHANDEID AASTAID AJALUGU, KAS NÜÜD ON KÕIK?

Raha kontseptsioon on olemas olnud aastatuhandeid. Antiikhiinas kasutati valuutana merekarpe ning antiikses Mesopotaamias oli juba olemas panga kontseptsioon. Kui 6. sajandi eKr Lüüdias oli müntidena kasutatav kullal (ja hõbedal) tegelik väärtus, mis põhines kullaressursside suurusel ning kaevandamiseks kuluvale tööjõul, siis sajandite möödumisel on sularaha väärtus üha kokkuleppelisem. Praegu maksab ühe 2-sendise tootmine umbes 5,2 senti ja 5-eurose tootmine 15 senti. Tehnoloogia arengu tõttu on tekkinud alternatiivid krõbisevatele ja kõlisevatele rahakotis – telefonide ja kelladega maksmine, füüsilised ja digitaalsed pangakaardid ning krüptorahad. Riikides nagu Singapur ja Rootsi moodustavad sularahatud maksemeetodid umbes 60% kõikidest tehtud maksetest. Kuigi esimesed pangakaardid jõudsid Eestisse 1993. aastal, tehakse praegu Eestis üle

750 000 kaardimakse päevas ning see number paistab ainult kasvavalt.

MUGAV, KIIRE JA LÄBIPAISTEV

Keskmine keskklassist pärit, telefoniga sinasõpruses suurlinna elanik on nii ehk naa kõik oma igapäevapanganduse internetti liigutanud. Olgem ausad, sularahata majandamine on tore. Koju unustatud rahakott ei ole probleem, kui pangakaart on ka telefoni kaudu kättesaadav ning füüsiliste müntidega majandamise poeskäigu rituaalist eemaldamisega võidaksid kõik oma aastas paar väärtuslikku tundi. Veel parem, pangakaardiga saab kasutada ka iseteeninduskassat või tellida endale vajaliku toidukraami kulleriga koju, mis lisab aastasele ajavõidule veel paar tundi *hustle*'miseks. Vaadates kaugemale igapäevamajandusest on sularahatus abiks ka reisides tülikaks kujuneval valuutavahetusel (kursside vahe füüsilise raha vahetamisel ning pangakaardimaksel on olematu). Samuti on tõenäoline, et väheneb rahapesu, kuna jäljetute sularahamaksetega on seda üpriski lihtne korda saata. Mis kõige tähtsam, kaob see endas mikrofaunat kätkev pisikutepesa, mille kasutamise järel kõik kohe kindlasti käsi ei pese(!).

IGAL MÜNDIL ON KAKS KÜLGE

Kõige suurem probleem, mis puudutaks kõiki, olenemata sissetulekust või vanusest, on küberterrorismi oht. Korraliku, turvanõudeid ette sätestava seadusandluse puudumisel oleks mõnda panka kõvasti lihtsam sisse häkkida, kui kellegi kodust füüsilist raha varastama

minna. Vähetõenäolises olukorras, kus küberterrorismi oht pole ning kõik oskavad oma paroolidega mõistlikult ringi käia, poleks ikka sularahatus ideaalne lõpplahend. Vanemad generatsioonid, kel pruugib puududa nutilahenduste kasutamiseks piisav digioskuste pagas, jääksid paratamatult maha peaaegu et telefon näpus sündinud noortele. Veidi paranoilisemad ühiskonna liikmed ei oleks väga rõõmsad selle üle, et kõik nende ostud on ühest kohast kättesaadavad koos ostu sooritamise aja ning ostusummaga. Samuti mõjutaks see oluliselt arengumaid (nt. Nigeeria, kus 2013. aasta seisuga on kaardimaksete osakaal kõigist sooritatud maksetest alla 1%), kus on piirkondi, kus puudub isegi stabiilne elektriühendus, kaardimaksevõimalustest rääkimata. Suurtest globaalprobleemidest kõrvale vaadates kaovad lisaks praegused lihtsad lõbud, nagu maast viieka leidmine, hoiupõrsa katki löömine või tee äärest väikekaupmehe käest maasikate ostmine.

DIHHOTOOMIAD ON KASUTUD

Tarbetu on vaadata maailma kui kahte äärmust, kus ühes otsas on kaardimaksete ja krüptoraha kaevandamise helendav neoonsilt ja teisel pool kõliseb nahast kukkur täis münte. Nii kaua, kui on võimalus maksta vabalt nii kaardiga kui sularahas, kasutan seda hea meelega ära. Pooldan ühiskonda, kust paiskub turule uusi kontakti/pisikuvabasid lahendusi, kuid mis annab ka kõigile valikuvabaduse ning sellega kaasneva isikliku vastutuse ja loodan, et sularaha ei kao veel kuhugi.

-MINA ÕPIN KOREA KEELT. -AGA MIKS?!

/////////
Sarah Elisabeth Tihvan 139B

Kõik inimesed, kellele olen öelnud, et õpin korea keelt, on koheselt küsinud: „Äga miks?!” Ja tõesti, miks õppida korea keelt? On ju palju muid keeli, mida oleks justkui mõttekam õppida, näiteks saksa või inglise keel. Ometi tean ma paljusid, kes õpivad korea keelt ja armastavad sealset kultuuri. Seega kergitan pisut saladusloori, mis ajendab üht Eesti inimest õppima nii eksootilist keelt.

Esmalt tuleb märkida, et korea keel on küll ametlikult nii Lõuna- kui Põhja-Korea riigikeel, kuid sõnad ja grammatika erinevad riigiti väga palju. Antud artiklis käsitlen vaid Lõuna-Koreas räägitavat keelt. Selleks, et asja selgust tuua, intervjuerisin inimesi, kes käivad minuga igal teisipäeval ja neljapäeval Keskraamatukogus – koroonaa ajal küll Zoomi vahendusel – korea keelt õppimas. Mõni küsitlusest õpib korea keelt ka Tallinna Ülikoolis. Artikkel põhinebki nende ütlustel.

Usun, et võin oma pea panti panna, kui väidan, et iga inimene on oma elus vähemalt korra korea tähti (hanguli) näinud, kuid ei ole osanud seda lihtsalt hiina ehk jaapani tähtedest (hanzist ehk kanjist) eristada. Samas on erinevus nende kahe tähestiku vahel silmnähtav. See on ka esimene samm korea keele tundmise teekonnal: kuidas tekib huvi? Mitmed intervjueeritavad ütlesid, et esimene asi, mida nad korea keeles märkasid, olid „pallid”. Tõesti, isegi kui ei osata hangulil ja hanzil vahet teha, siis kas pole imelik, et enda arvates „hiina tähti” nähes on kuskil järsku mingid naljakad ringid. Tõenäoliselt hakkaks nii mõnigi mõtlema: „Huvitav, huvitav. Mis värk on?”

Kindlasti on paljud kuulnud Korea popmuusikast ehk K-popist, mille populaarsust saab võrrelda laulu „Gangnam style” tipphetkega. Tuntud on ka K-draamad ja Korea filmid nagu Oscari võitnud „Parasiit”. K-popi, K-draamade ja filmide vaatamise hullusel on ka positiivne varjukulg: korea kultuur tõmbab vaatajat vaikselt endasse ning korea keel kõlab nii ilusalt ja huvitavalt,

et seda ei suudeta enam peast välja saada. Nii tekibki himu keele õppimiseks. Üks peamisi põhjuseid, miks inimesed korea keelt õpivad, on ülemaailmne sensatsioon K-popi *boyband* BTS. Tänu muusikale, draamadele ja filmidele on korea kultuur vallutamas maailma ning Lõuna-Korea särab popkultuuri taevast eredamalt kui iial varem. Seeläbi õpib ka üha rohkem inimesi ka korea keelt. Samas ei ole kultuuri esile kerkimine sugugi ainsaks põhjuseks, miks inimesed keelekursusele satuvad: üks vanem proua liitus minu õppegrupiga pelgalt seepärast, et nägi internetis kuulutust, mis tema tähelepanu köitis.

Isegi, kui tekib huvi keele vastu, võib kerkida uus takistus: kas korea keel pole mitte hiina keele, mis on niivõrd keerukas, kõrvalharu? Tuleb mõista, et korea keel ei ole hiina keel. Vastupidi, tegelikult on korea keel üks maailma lihtsamaid keeli. Selle tähestiku lõi Korea kuningas Sejong Suur 15. sajandil mõttega, et ka kõige tavalisem talupoeg oskaks lugeda ja kirjutada. Seega on tähestik väga lihtne ning õpitav vaid mõne päevaga. Lisaks koosneb korea keel n-ö plokkidest ehk silpidest, mistõttu pole vaja teada sõnade erinevaid vorme. Näiteks minevikuvormi koostades tuleb vaid vastav tähis sõnale juurde haakida: eestikeelne sõna „tahan” muutuks mineviku ajavormis korea keele reeglite järgi sõnaks „tahansin”. Samuti puuduvad pööramine ja sugu. Seega mõjub keele lihtsus vägagi motiveerivana.

Kui juba keelt õppida, tekib küsimus, kas sel on üldse praktilist väärtust. Siinkohal kehtib tõdemus, et kes otsib, see leiab. Kui osata suurelt unistada, siis loomulikult on. Mitmed minu keelegrupist soovivad minna vahetusõpilaseks Lõuna-Koreasse, tulevikus seal ka elada ja töötada. Samuti tuleb keeleoskus kasuks näiteks väliskaubanduse ja rahvusvaheliste suhete aladel. Võimalusi on rohkelt. Kui ikkagi oled tulihingeline Korea fänn, siis ei jää muud üle, kui korea keelt õppima asuda. **R**

Hangul Souli tänavatel

Earth trekkers blogi

Ajutise Valitsuse ministrite järeltulijad 132.b lennust 25.02.2018. Pildil: Katariina Sofia Päts (K. Pätsi lapselapselapselaps), Johanna Liisa Aimla (J. Poska lapselapselapselapselaps) ja Hanna-Ingrid Nurm (F. Petersoni lapselapselaps)

Toonased üheksandikud 135. lennust 2016. aastal Järve mõisas Triegeli hukkumise lugu kuulamas

TALLINNA REAALKOOL.

////////////////////

Karmen Laur 136B

Tallinna Reaalkooli peagi saabuva juubeliaasta valguses annab Reaali Poiss igas numbris ülevaate kooli ja realistidega seotud ajaloosündmustest. Teine ajarännak viib meid tagasi Eesti iseseisvuse sünniaega ja vabadussõtta.

Bresti rahuläbirääkimiste tulemusena 1918. aasta märtsis olid Eestis võimutsenud enamlased sunnitud alustama taganemist laevadega Petrogradi Saksa vägede suurpealetungi eest. 23. veebruariks olid nad taandanud sadama lähedusse, kus punaste madrused püüdsid veel tagasi linna tungida. Tekkinud segaduses nägid võimalust rahvuslased, kes kiirkorras moodustatud omakaitsealkadele tuginedes Tallinnas võimu üle võtsid. Nende peastaabiks sai Reaalkooli vastas asuv Vene Riigipanga hoone. Korda linnas aitasid tagada ka koolipoisid.

23. veebruaril kogunes Anton Õunapuu kutsel 200 Õppiva Noorsoo Roodu liiget Reaalkooli, et varem enamlaste eest peidetud relvad taas välja võtta ja punaste vastu astuda. Päev hiljem, 24. veebruaril asusid õppurid kaitsma Reaalkooli, pangahooneid (Mõisnike Krediidkassat ehk Aadlipanka ja Vene Riigipanka), veevärki Tõnismäel, elektrijaama, gaasivabrikut ja Päevalehe trükkikoda Dunkri tänaval. Neist viimane oli koht, kus hakati trükkima iseseisvusmanifesti, mida koolipoisid seejärel linnaelanikele jagasid ja seintele kleepisid. Sama päeva õhtul toimus relvakokkupuude

sadama juurest taganevate punaarmee lastega, haavata sai realist Felix Kallis.

25. veebruari hommikul pidas Reaalkoolis oma esimese koosoleku eelmisel päeval loodud Ajutine Valitsus. Keskpäeval teatas peaminister Konstantin Päts kooli ette kogunenud sõjaväelastele ja linnakodanikele Eesti iseseisvumisest ja luges ette manifesti. Sellele järgnes paraad-jalutuskäik Peetri platsi kaudu Raekoja platsile, kus kohtuti Saksa sõjaväelastega ja mindi laiali. Samal ajal marssisid koolipoisid Anton Õunapuu juhtimisel mööda Tartu maanteed Lasnamäe ja Kadrioru kaudu sadamasse, et punaseid ootamatult rünnata ja neid lahkuma sundida. Narva maanteel kohtuti sakslastega ja mindi laiali. Õhtul lahkus sadamast Vene punalaevastik ja Eestis algas Saksa okupatsioon.

25. veebruaril 2018 tähistas Reaali kogukond hoolekogu eestvedamisel 100 aasta möödumist Ajutise Valitsuse esimesest koosolekust piduliku aktuse ja näidendiga, mis päädis manifesti ettelugemisega ja rongkäiguga Vabadusristi juurde.

REALISTID VABADUSSÕJAS

Vabadussõja ajal teenis Eesti erinevates väeosades õppursõdurina 2000–3000 koolipoissi, nende hulgas 84 realisti. Enamik neist oli 16–18-aastased, mõned ka nooremad. Igas maakonnas loodi kooliõpilaste pataljonid. Õppursõdurid osalesid sisejulgeoleku tagamisel ja igapäevasel valveteenistusel, vahel käidi koolis ja vabatahtlikult ka rindel. Realistid võitlesid enim soomusrongidel,

Kalevi malevas, meredessantpataljonis ja scoutspataljonis. Õppursõduritest kujunes vabadussõja kõige tugevam kuvand.

Sõjategevus nii Viru kui Lõuna rindel käis enamasti mõisate pärast, mis olid tollased peamised haridus-, majandus- ja kultuurikeskused ning käisid korduvalt käest kätte. Kõik hukkunud realistidest õppesõdurid kaotasid oma elu mõisate pärast peetud lahingutes. Esimene realist, kes langes juba kümme päeva pärast sõja algust, oli 17-aastane kaitseliitlane Harald Triegel, kes Narva alt taganedes oli jõudnud Järve mõisani, kus 150 pealetungivat punaarmee last piirasid ümber 28-mehelise üksuse. Kaks lahingus langenud sõdurit maeti ühishauda, kust Haraldi isa poja surnukeha üles kaevas ja Tallinna Siselinna kalmistule mattis. Haraldi mälestamiseks paigaldas kool 2000. aastal tema matmispaigale hauatähise.

21. detsembril kaotasid realistidest vabatahtlikud veel ühe koolivenna, Gunnar Dobka, kes andis elu vaenlase eest taganedes Avanduse mõisa lähistel. Gunnar võitles äsja loodud Balti pataljonis, mis kuulus Eesti sõjaväe koosseisu ja koosnes peamiselt baltisakslastest. Ta oli üksuse esimene langeja. Gunnar maeti Kopli surnuaiale, mis aga 1950. aastatel hävitati.

Reaalkoolil on oma roll ka väeüksuste loomisel. 20. detsembril 1918 hakati koolis registreerima vabatahtlikke, kelleks olid põhiliselt spordiselt Kalev liikmed, Tallinna intelligentsi esindajad ja koolipoisid. Teiste hulgas juhtis ja organiseeris tööd

2019. aasta augustis toimus õpetajate väljasõit Reaalkooli ajalooa seotud paikadesse – „Realistid vabadussõja radadel”. Foto on tehtud Avanduse mõisas

Fotol mälestustahvli idee algataja Erkki Tuul vil!126

OMARIIKLUSE SÜND

võimlemisõpetaja, sporditegelane ja Eesti skautluse rajaja Anton Õunapuu. Õppusi viidi läbi peamiselt kooli võimlas ning juba kuu hiljem mindi rindele. Nii sai alguse ka Kalevlaste Maleva, mis kujunes lühikese ajaga üheks löögivõimelisemaks üksuseks Eesti rahvaväes. Pataljon osales 38 lahingus nii Viru rindel kui ka Landesveeri sõjas.

Pärast Narva vabastamist 1919. aasta jaanuaris olid eestlaste sõjajõud lõpetanud edasitungi ja jäänud sinna kaitsesse. Kõik vabad väeosad suunati Lõuna-Eestisse, kus pideva survega sunniti vaenlane taganema. Sama aasta märtsikuus pidasid Eesti rahvavägi ja Punaarmee enam kui kahe nädala vältel ägedaid lahinguid Orava mõisa ümbruses. Peamiselt olid need läti kütid, kellega eestlastel tuli rinda pista. Mõis käis korduvalt käest kätte, selle tagasivallutamisel punaste käest oli otsustav roll soomusrongi nr 2 võitlejail, kelle hulgas oli ka palju realiste. Viimane vaenlase lask Orava mõisa positsioonilt taganemisel surmas 19. märtsil realistist õppesõduri Artur Sisaski.

Samal ajal võitles Kalevlaste Malev Petserimaal. Nende ülesandeks oli linn oma käes hoida ja ümbruskondsed külad punastest puhastada. 2. aprillil langes vaenlase kuulist Anton Õunapuu, kes oli hulljulgelt läinud uurima, mis oli juhtunud vaenlasega kokkupõrkesse sattunud kaaslastega. Anton Õunapuu viimset puhkepaika on võimalik külastada Vändra kalmistul, tema hukkimispaika, mis jääb Venemaa territooriumile ning kus 1940. aastal avati mälestussammas, mis üsna pea hävitati, aga mitte.

1919. aasta aprillis jätkusid võitlused Eesti-Läti piirialal Aluksne (saksa keeles Marienburg) suunal. Punaarmee suurpealetung, mille eesmärk oli Võru vallutamine, oli ajastatud Asutava Kogu kokkukutsumise ajaks, 23. aprilliks. Samal ajal toimusid ägedad lahingud Mõniste mõisa pärast, kus 24. aprillil langes neljas realistist õppesõdur, kalevlane Eugen Seeberg. Aprill kujunes vabadussõja kaotuste kuuks: rividest langes 2200 sõjameest.

Vabadussõjas kandsid mundrit 84 realisti ja ka mitmed õpetajad. Langes neli õppurit ja üks õpetaja. Seitsmele realistist õppesõdurile omistati vaprust eest Vabadusrist.

KALEVLASTE MALEVA MÄLESTUSTAHVLI LUGU

Kalevi jalaväepataljon Kalevlaste Maleva järglasena on üks nendest Eesti Kaitseväge üksustest, mis 1992. aastal esimeste seas taastati. 20. detsembril 2018 paigaldati kooli fuajeesse Kalevlaste Maleva sünni tähistav mälestustahvel. Mõte üksuse asutamist märkida ulatub aga juba aastakümnete taha. Säilinud on kirjavahetus Tallinna linnavalitsuse ja Kalevlaste Ühingu vahel 1937. aastast, milles palutakse luba asetada kooli välisseinale pronksist mälestustahvel, mis oleks pühendatud Kalevlaste Maleva loomisele. Linnavalitsus lükkas siis selle palve tagasi, sest suuremõõduline tahvel poleks hoone fassaadile sobinud, küll aga peeti kohaseks selle paigutamist hoone sisse. Erinevatel põhjustel soikus asjaajamine aastakümneteks, kuni ligi 80 aastat hiljem tärkas mõte unustatud

idee ellu viia. Koolil tekkisid kontaktid ja koostöö Kalevi jalaväepataljonid, mõlemal pool uuriti täiendavalt väeüksuse ajalugu ja otsiti kunstilisi lahendusi.

20. detsembril 2018 tähistati Reaalkoolis 100 aasta möödumist Kalevlaste Maleva sünnist. Kooli koridorides ja hoovis tutvustasid kaitseväelased õpilastele kaasaegset sõjatehnikat, üles seati relvanäitus ja ajaloonäitus realistide rollist vabadussõjas. Fuajees toimus pidulik mälestustahvli avamise tseremoonia, kõnelesid direktor Ene Saar, Kalevi jalaväepataljoni ülem kolonelleitnant Mait Müürisepp ja kaplan Mihkel Madalvee. Reaalkooli poisteansambel esitas laulu „Eestimaa, mu isamaa”, mis oli Anton Õunapuu lemmiklaul ja ühtlasi ka eesti skautide hümn.

EBATÄPSUSED MARMORTAHVLIL

1923. aastal jäädvustati realistidest langenute nimed kuldsete tähtedega kooli aula seinal olevale marmortahvli. Okupatsioonide ajal hävitati tahvel kahel korral. Paraku oli algupärandil mitmeid ebatäpsusi, mida 1990. aastal ennistatud tahvel kordab. Triagegi langemiskohaks on Järve mõisa asemel märgitud Sompa ja Seebergil Mõniste mõisa asemel Marienburg. Samuti ei ole nimed kronoloogilises ega tähestikulises järjekorras.

Allikad.

Heli Ahuna
Tallinna Reaalkooli arhiiv

VISUAALSELT REOSTATUD TALLINN

////////////////////
Karmen Laur 136B
Pildid. Erakogu; Google Maps;
roheline_tallinn; Tartu loodusmaja

Tarbetutest
väravatest pungil
Pirita tee.

„Kõik ongi hirmus. Seepärast ma püsingi kodus.” Nii ütles mu hea sõber, kui ma järjekordselt väljendasin pahameelt, mida Tallinna linnaplaneerimine minus tekitab. Mis on pealinnas läinud viltu, et põlised elanikud ei taha enam koduuksest väljuda, ja kuidas saaks olukorda parandada? Lahkan seda teemat linna visuaalset külge analüüsides.

Linnaruumil on suur mõju inimeste heaolule: keskkond, mis meid igapäevaselt ümbritseb, võib leevendada pingeid või võimendada stressi, meelitada lähemale või peletada eemale ja tugevdada kogukonnatunnet või soodustada üksiolemist. Sõltumata linna eripäradest peab see esmalt olema inimeste vaatepunktist turvaline, et inimene tahaks linnas rohkem aega veeta, mitte pelgalt vahemaid läbida¹.

Selleks, et linn nauditav ja ahvatlev tunduks, tuleb vähendada stressi tekitavate tegurite ja suurendada lõõgastavate faktorite hulka. Uuringud kinnitavad, et linnarohelus parandab nii füüsilist kui vaimset tervist, kusjuures pakutakse ka, et linnahaljastus ja looduslikud piirkonnad taastavad psühholoogilist

rahulolu ja tähelepanuvõimet tõhusamalt kui meelelahutus, tehnilik linnaruum ja spordisaalid.²

Oluline osa avaliku ruumi kvaliteedi hindamisel on visuaalsel välimusel. Tallinnas on rohkelt korduvaid vigu, mis risustavad linnapilti, kuid mida oleks kerge alternatiivsete lahendustega eemaldada. Toon konkreetseid näiteid Pirita ja kesklinna visuaalsetest reostajatest ning alternatiivseid lahendusi nii kodu- kui välismaalt. Sarnaselt Tallinnale pole need linnad „valmis” ega perfektsed, ent oluline on liikuda õiges suunas ja pidevalt linnaruumi edendada.

PROBLEEM NR 1: VÄRAVAD

Tavaline vaatepilt Pirita ja Reidi teel, aga ka näiteks Rannamõisa teel. Sellised metallkonstruktsioonid on ebavajalikud, eriti kui need on iga sajakonna meetri tagant, tekitades tunde, justkui läbiks võidusõiduvära. Taamal on märgata kahte elektroonilist muuteabega tablood, mille jaoks on omakorda uued väravad paigaldatud. Selliseid tabloosid on Pirita Selverist Nautica keskuseni, umbes viiekilomeetrise lõigul, 52 tükki – ilmselgelt liiga palju. Sama kasutu on kasutada kolme

autorea jaoks kolme valgusfoori ning silte, mis näitavad, et otse viival teel saab otse sõita.

Alternatiiv oleks esiteks kaotada hallid väravad ja asendada need üksikute postidega, mis peaksid olema mustad ja praegustest madalamad, et keskkonda sulanduda. Silte tuleks kasutada vaid äärmisel vajadusel ja kinnitada need ühele postile. Kokkuvõttes oleks see ilusam, odavam ja liiklejatele selgem.

77 betoonmuna 100-meetrise lõigul Solarise ja Kaitseministeeriumi ees.

PROBLEEM NR 2: TORUPIIRDED JA BETOONMUNAD

Vanalinna sisenedes tervitavad esimesena betoonitud, mis hõivavad tohutult palju väärtuslikku ruumi. Eriti jantlik pilt esineb näiteks Olde Hansa ees, kus betoonitud on tihedalt üksteise kõrvale asetatud, nagu nokiksid nad koos teri. Lisaks kasutatakse palju betoonmune, mis on niisama koledad ja ruumimahukad. Sama õõvastav on torupiirde, mida leidub nii linna tuiksoontel kui kõrvalistel tänavatel. Ometi on Tallinna linnamööbli valikuks koostatud juhend, millest linnavõim lähtuma peaks. Dokumendis nendidakse, et kuhjunud on ajutistena mõeldud betoonitõkised ja tsinktorupiirde, mis on välimuse ebaesteetilised ja liiklejatele suisa ohtlikud. „Tähtis on vältida linnas karjatarandiku

Kopenhaageni kahe suure tee, Vesterbrogade ja H. C. Anderseni mnt ristil. Õudsete väravate asemel on mustad postid mitmete valgusfooride ja liiklusmärkidega, lisaks ripub tänavavalgustus.

kujundamist, kus sajad meetrid torudest tara jalakäijaid juhib.”³

Betoonmunad tuleb kohe likvideerida. Alternatiiv oleks autode läbipääsu takistamiseks kasutada taimekaste või pollareid, mis võtavad niigi kitsastel kõnni- või rattateedel betoonelementidest vähem ruumi ega riiva silma.

PROBLEEM NR 3: IGA V ASFALT JA TÜHI VÄLI*

Kuigi Tallinn tundub linnulennult roheline, ei ole seda linnaruumis eriti tunda: rohealad asuvad pigem kesklinnast eemal ja on koondunud teatud piirkondadesse, mis omakorda muudavad need ebaühtlaselt ligipääsetavateks.⁴

Loodus ei tohi lõppeda linnapiiri algusega, sest see on niivõrd oluline komponent inimeste heaolu ja liigirikkuse tagamisel. Tuleb väärtustada olemasolevaid puid ja põõsaid (soovitan tuvuda hiljuti rajatud Mere pst rattatee probleemidega⁵) ning lisada võimalikult palju haljastust näiteks bussipeatuste kõrvale, kõnni- ja autoteede vahelisele osale, trammiteede äärtesse, äride-poodide-kohvikute ette. Nii oleks võimalik summutada liiklusrumina, pakkuda silmailu ja suurendada liigirikkust.

Viru Keskuse kõrval asuv meelelt suur ja võigas autoparkla. Inimkeskes linnas kasutatakse seda ala väikese pargi loomiseks või istutatakse puid ja põõsaid, kui parkimisplatsi likvideerimine võimalik pole.

Pärnu kesklinn, Rüütli tänav. Autode läbipääsu takistamiseks on paigaldatud automatiseeritud pollarid (nagu Estonia teatri ees), lisatud puid ja taimi. Ka valgustuspostid on esteetilised.

IGAÜHE PANUS

Linnaruumi meeldivamaks muutmiseks tuleb esmalt silmaklapid eemaldada ja linnapilti teadlikumalt tajuda. Liigeldes pane tähele, milliseid emotsioone erinevad paigad tekitavad ja mis võib olla selle põhjuseks. Tasub tõsta nina telefonist ja uudishimuliku pilguga ümbruskonda vaadelda, nii tajud ka häid ja halbu külgi. Lisaks on kasulik lugeda linnavõimu ja ekspertide sõnavõtte ning jälgida kodanikuaktiviste nagu mitte_tallinn ja roheline_tallinn, kes pööravad puudustele tähelepanu ja pakuvad alternatiivseid lahendusi.

Silmaringi avardudes kerkivad ilmselt esile ka tunded, mis varasemalt võisid peidus olla. Viha, kurbus, pettumus, rõõm, optimism, tahtejõud – kõik on loomulik, kuid neid tuleb targalt rakendada. Aktiivne osavõtt ühismeeldias nii isiklikul kontol kui erinevates gruppides on lihtne, kuid tõhus viis jälgijaskonna mõjutamiseks. Ei tasu peljata poliitikutega suhtlemist, seda eriti nüüd enne kohalike omavalitsuste valimisi, kui poliitikutel on hääle püüdmise nimel küllaltki avatud. Konstruktiiivne tagasiside ja konkreetset ettepanekud võivad päädida linnaruumi parandamisega. Samuti saab esitada päringuid linnavalitsusele, saates e-kirja aadressile lvpost@tallinn.ee, ja teatada rikkumistest (näiteks kui auto pargib kõnniteel) MUPO-le, helistades lühinumbrile 14410.

Tartu loodusmaja park eelmisel suvel. Nad on mitmel suvel otsustanud vaid kaks korda niita, et lasta elurikkusel vohada.

Õhutan inimesi sügisel valimistel osalema, seda enam, et vanusepiir KOV-i puhul on 16, mis tähendab, et enamikul gümnasistidel on see võimalus. Soovitan analüüsida, kuidas on erakondade senine tegevus linnaruumis kajastunud, seda ka teiste linnade põhjal, et võrrelda erinevate erakondade prioriteete ja reaalselt ellu viidud projekte. Enne valimisi on kasulik tutvuda erakondade programmidega ja otsida sealt lubadusi linnaruumi- ja keskkonnateemadel, kuivõrd need on tugevalt seotud, ning kriitiliselt mõelda, kui tõenäoline on, et lubadusi ka teostatakse.

¹Gehl, J. (2010) Linnad inimestele. Washington, D.C.: Island Press, lk 91.

²Tallinna Ülikool (2020) Kesklinna üldplaneeringu alusuuring: avaliku ruumi mõju inimese käitumisele. Avaliku ruumi kergliiklemisega seotud näitajad ning selle seosed käitumisega linnaruumis, lk 11–12.

³Tallinna linnamööbli valiku ja paigutuse juhend, lk 16.

⁴Eesti Kunstiakadeemia arhitektuuriteaduskond, Kapitel (2019) Lõpetamata linn. Tallinna rohevõrgustikud.

⁵Anna Teele Orav, „Hämmastav: Tallinn rajab ajutisi rattateid, aga plaane ei avalikusta ja rattastrateegiat ei järgi”, Eesti Päevaleht, 20.04.2021

*Olukorrale vastavalt mugandatud Juhan Liivi luuletus „Sügise”

KUIDAS AIDATA MURES SÕPRA

////////////////////
Kati Tammik ja Olle Selliov,
koolipsühholoogid

Me kõik kogeme päevi, mis kord on päikselised, kord tormised, vahel kerged ja vahel rasked. Kui päikseline päev pakub rõõmu ja helgust, siis tormistel päevadel ei jää muud üle, kui leppida tõsiasjaga, et päev on selline, nagu on. Järelikult tuleb leida mõni mõnus tubane tegevus, püüdes ise omal jõul päeva helgemaks muuta.

Meeleoluga on sarnane lugu. Puhana ja hea enesetundega on põhjust rõõmustada, et kõik laabub justkui lennates. Seevastu väsinuna või halvatujuulisena ei jää muud üle, kui tõeada, et vorm ei ole hetkel just parim ja järelikult oleks kõige mõistlikum leida midagi, mis aitaks enesetunnet positiivses suunas kallutada. Enamasti see õnnestubki, keskendudes tegevustele, mis pakuvad rahulolu, lõõgastumist ja puhkust. Kui aga pingelised päevad ja muretsimine eesolevate sündmuste pärast kuhjuvad, võib stressist taastumine ehk puhkus sootuks ununeda. Kaduda võib elurõõm, motivatsioon ning jaks teistega suhelda.

Sageli juhtub, et sellises olukorras on raske teistelt abi küsida, kuna ennast haavatavana näidata ja teistele koormaks olla pigem ei taheta. Seda olulisem on, et sõbrad märkaksid ja reageeriks.

Raske on täpselt öelda, milliste märkide puhul tasub olla valvas ning kaaluda abi otsimist, sest inimesed väljendavad oma emotsioone, sealhulgas emotsionaalset madalseisu, erinevalt. Siiski tasub tähelepanelik olla juhtudel, kui lähedase käitumises või välimuses on märgata muutusi, mis erinevad harjumuspärasest. Näiteks arusaamatult suured meeleolu kõikumised või tavatu käitumine, sealhulgas agressiivsuse või ärrituvuse

perioodid, teistest eemalehoidmine, uneraskused või pidev magamine, enda suhtes hoolimatu käitumine, meelemürkide kuritarvitamine või muu ennast kahjustav käitumine.

Mida siis teha, kui sõbra käitumine teeb murelikuks? Abiks võivad olla järgmised üldised põhimõtted:

Tõenäoliselt tunneb sõber kergendust juba sellest, et keegi on tähele pannud ja hoolib.

RÄÄGI SÕBRAGA. Anna talle märku, et oled tema juures märganud

muretsemapanevaid muutusi. Väljenda hoolimist, toetust ja poolehoidu. Tõenäoliselt tunneb sõber kergendust juba sellest, et keegi on tähele pannud ja hoolib.

KUULA SÕPRA. Emotsionaalselt raskes seisus inimene peab saama rääkida oma tunnetest ja hingevalust.

SUHTU SÕBRA MURESSE AUSTAVALT, mitte naljatades, naeruvääristades, kritiseerides ega pahaseks saades.

VÄLDI NÕUANNETE ANDMIST, loengu pidamist ja kinnitusi stiilis „võta end

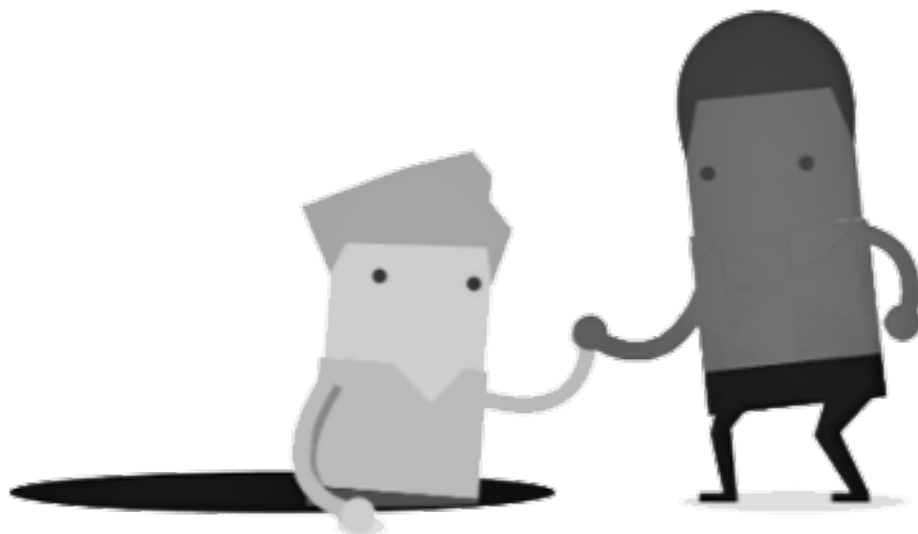
kokku”, „kõik saab korda”, „läheb üle”.

AKTSEPTEERISÕBRATUNDEID, olles tema seisundi või murede suhtes empaatiline ja mõistev, mitte hinnanguid andev või haletsev.

ÄRA LUBA HOIDA SALADUST. Ole aus. Sul võib tekkida vajadus rääkida tema pereliikmetega või spetsialistidega. Kui kavatsed kellelegi helistada, helista võimalusel tema juuresolekul, et ta ei peaks kahtlustama, mida sa tegelikult rääkisid.

KAASATEISI INIMESI. Kui sul tekib tunne, et olukord on ohtlik, kontakteeru sõbra lähedastega ja vajadusel otsi abi spetsialistilt, alustades näiteks koolipsühholoogist. Ütle ka oma kaaslastele, et sa niimoodi teha kavatsed. Kui olukord on tõesti akuutne, helista 112.

Kui sõbra enesetunne on tänu kiirele reageerimisele ja professionaalsele toele taastunud, on ta suure tõenäosusega tänulik, et tema eest seisid ja abi otsisid, isegi kui ta alguses jõuliselt protestis. Seega ärme viivita abi otsimisega!

Erakogu

Vahel tahaks lihtsalt natuke juhatust.

MANUAALIDE VEETLUSEST

////////////////////

Ellen Roper 138A

Ütlen manuaal, aga tegelikult mõtlen siin midagi natuke glamuursemat. See on karismaatiline väike nimekiri, mis pakub 10 nippi, sammu, reeglit ja käsku, et saavutada midagi ähmast, ilusat ja ihaldusväärset. Olles leidnud end ühel õhtul järjestikku hulka võrdlemisi kehvasid „edujuhendeid” lugemast, hakkasin huvi tundma: mis on neis ja teistes sellelaadsetes kirjutistes nii kütkestavat? Järgnevalt mõned mitteammendavad mõtted.

Tahtmine juhendi järele ei sünni iseenesest. Enamasti paistab sellele eelnevat mingit sorti ideeline segadus. Näiteks – oi, kuidas tahaksin olla edukas... Siiski, edu on vaid väline, pigem tahaksin vist ikka olla õnnelik. Aga ei, see on lihtsalt egoism! Pean olema hea inimene. Aga millal ma viimati üldse midagi väärtuslikku tegin...

Õnn, edu, hea elu – need ja teised sarnased on nii hägused mõisted, et vajaksid alustuseks iseendale lahti seletamist. Niiviisi pikalt järele mõtlemine on aga ebamugav, eriti kui käeulatuses lebab internetiühendusega nutiseade. Magusam lahendus on sudida ebamugav probleem kuhugi nurgatagusesse ajusoppi. Samas järgmine kord, kui vastavasisuline pealkiri mõnelt ekraanilt vastu vupsab, avatakse see pea kindlasti – ma tahtsin ju teada, kuidas õnnelikuks saada!

Lugedes kipun vähemalt mina juba vaikimisi ja täiesti kogemata omaks võtma autori (enamasti sõnastamata) definitsiooni

misiganes asjakohasest üldmõistest. Ometi on see lummas. Küsimus edu olemusest jääb kõrvale, on vaid Kolm Lihtsat Sammu, mis ei pruugi üldse vastavasse suunda astuda.

Formaati on peidetud lihtne, aga kõitev lubadus – tee nii, nagu öeldud, ja tulemus ei saa tulemata jääda. Sisu põhineb enamasti küll enda kogemusel või juhuslikel tähelepanekutel, ent ometi viitab pealkiri millelegi hoopis muule – kuidas ükskõik kes saaks ja isegi peaks saavutama üht või teist, mida artiklis kirjeldatakse. Siit tuleb ka motivatsioonilaks, vilksamisi, justkui suletud poe aknast paistab see unelmate maailm, kus kõik saab alati õigel ajal tehtud ja ootamatused, mis ette tulevad, on ainult positiivsed.

Juhendid kui sellised ongi ju suurepärased. Tahtes teada saada, kuidas enda kaktused ellu jätta või mis moel uus ja kummaline mööbliese kokku kruvida, on mingit sorti manuaal asendamatu. Neil puhkudel on aga algusest peale küsimus selge ja ühene, vaja on vaid asjatundlikku vastust.

Üldmõistete puhul on varieeruvus lihtsalt liiga suur. Ühe ja sama sõna taha võib peita sadu ja tuhandeid erinevaid tähendusvarjundeid ning netiilma multikultuursus lisab sellele veel omakorda võimendava teguri. Nii võib sattuda juhendist otsima nõu millelegi, millest selles hoopiski juttu pole, ent olemata ise selgeks teinud, mida otsitakse, puudub ka kriitiline pilk.

Kui ka eksistentsiaalsed küsimused iseendale selgeks maadelda või lihtsalt hetkeks kõrvale jätta, on terve hulk väiksemaid kahtlusi. Kas teha trenni hommikul või õhtul, ärgata kell viis või kell kaheksa, süüa rohkem pähkleid või hoopis tihedamini mullivanne võtta – milline neist oleks siis ikkagi päris õige? Juhendid sisaldavad sageli väärt infot, ent ilmselt oleks seegi väärtuslikum kontekstis, näiteks kogemusloos või (populaar) teadusartiklis, kui üksiku katkena üha edasi tõttavas jadas.

Kurbloolisus seisneb veel ka selles, et teadmistest üksi ei piisa. Teadmine, kuidas oleks õige, ei sünni iseenesest telefoni käest panema, sirge seljaga istuma või lõpuks unetunde täis saama. Kasu tõuseb sealt, kus soovitustega aktiivselt suhestuda, neile kriitiliselt otsa vaadata, valida lemmikud ja neid siis avatud meelel katsetama ja rakendama hakata. Kõige selle eelduseks oleks aga materjaliga suhestumine, mis, nagu kirjeldatud, ei pruugi tingimata sisu tarbimisega kaasneda.

Ma ei taha kirjeldatud tingimata maha teha – eneseabi võib ju tõesti abiks olla. Samas kui tosinat kaupa juhendeid kaob mingisugust jälge jätmata otse kui musta auku, oleks ehk aeg toidulauda pisut varieerida, kas siis esseistika, elulugude, luule või millega tahes, kus leidub mitmekesisemat keelt, sisulisemat arutlust ja ehk ka huvitavamaid nõuandeid, millega juhendi-ilmas veel kokku puutunud ei ole. Aga eks see on jällegi lihtsalt üks nõuanne...

12

ERIK J-I MUUSIKANURK HIPHOPI ERI

////////////////////

Erik Joonatan Tepp 137A

Erik Jõevere 137C

Kellele ei meeldiks hiphop?!
Aprillikuu muusikanurgas jagavad Erikud teile nende *repeat*-il olevaid räppalbumeid. Valikut tehes on rõhutatud mitmekülgsele ehk siin on midagi igale hiphopisõbrale.

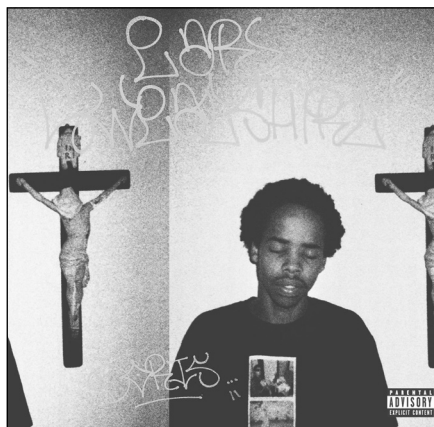
**When I was a little kid,
I was in two
serious car accidents
that would change
the rest
of my life.**

Little Dominiques Nosebleed by The Koreatown Oddity

The Koreatown Oddity – „Little Dominiques Nosebleed”

„Little Dominiques Nosebleed” on Koreatown Oddity ehk Ktown'i jaoks väga isiklik album ning sellised albumid kipuvad olema veidi segased ja korratud. See album on aga kõike muud ja lisaks minu lemmikalbum eelmisest aastast. Album kõlab sarnaselt 1990. aastate West Coast hiphopiga, kuid pigem seetõttu, et LP räägib artisti lapsepõlvest ja toonasest Los Angelesest. Projekti põhirõhk on sellel, kuidas Ktown lapsena kahte tõsisesse autoõnnetusse sattus, mis muutsid tema elu. Albumi muudab imtelusväärseks imeline tasakaal haaravate lugude ja loo jutustamise vahel. Seda saab kuulata nii üksikute lugudena kui ka järjest – mõlemal juhul saab hea kogemuse. Tõeliseks kirsiks tordil on Ktown'i sõnad, milles on nii humoorikaid löike kui ka imelisi räpiskeeme. Album on ühtaegu naljakas ja mõtlemapanev ning siit leidub midagi kõigile. Soovitan lugusid „Weed in LA”, „No Llores” ja „Attention Challenge”.

Earl Sweatshirt – „Doris”

Earl Sweatshirt oli 19-aastane, kui ta 2013. aastal andis oma teise albumi „Doris” välja. Ta on tuntud n-ö lüürilise räpparina, mis ilmneb hästi ka antud albumis. Biidid ja haaravad sõnad tekitavad albumit kuulates omapäraselt sünge atmosfääri. Külalisesinejatena astuvad üles räpimaailma tähtsad tegelased Tyler the Creator, Frank Ocean, Mac Miller ja Vince Staples. Album jääb meelde keerukate ja katkematute riimidega ning isegi instrumentaalid on ta enda tehtud, kasutades pseudonüümi randomblackdude. Lemmiklugudeks albumil on kujunenud „Centurion”, „Whoa” ja „Hive”. Earl Sweatshirt on alati üritanud toota teistest erinevat muusikat ja tänaseks on ta selgelt üks tähtsamaid nimesid eksperimentaalse räpi alal. Isikuna on ta mälestusväärsest humoorikas ja sümpaatne.

Moor Mother, billy woods – „Brass”

„Brass” ei ole kerge kuulamine. Album sisaldab rohkelt abstraktset lüürikat ja puuduvad haaravad refräänid. Kui aga

anda albumile aega seedida, leidub siit paljutki. Moor Mother ja billy woods on omal alal kõrgelt hinnatud, täiendades seejuures teineteist väga hästi. Kui tõesti teose sõnadesse süveneda, leiab siit palju mõtteainet. Moor Mother on elukutselt poeet, kuid ta on varemgi muusikalistes projektides kaasa löönud. Ka LP instrumentaalid on eksperimentaalsed ja sellised, mida kommertsalbumilt ei kuuleks. Kõige parem, mida ma öelda oskan, on: lihtsalt kuulake albumit, sest selle krüptilist, filosoofilist ja külma atmosfääri on raske kirjeldada. Sissejuhatuseks soovitan väga kuulata lugu „The Blues Remembers Everything the Country Forgot”, kuna tegemist on kergemini hoomatavama looga ja mind on see mitmeid kordi kummitama jäänud.

Blahsum – „Moontape IV”

Muusikaduo Blahsumi on üks sellistest kollektiividest, keda on ühe žanriga raske kirjeldada ning kes on leidnud endale erilise, mitmekülgse *sound*'i. Nende 2019. aasta album „Moontape IV” on Moontape'i sarja neljas ja eelviimane lisandus. Album on ründav ja jõuline ning kuigi peamiselt on lood räpistiilis, saab aimata ka punki mõjutusi. Lemmiklood on „Year of the Dog”, „Plastic Peace” ja „I'm alone”. Lahedad kitarrikäigud, kiired ja tehnilised trummimasinabiidid, põhjatu bass ja lohakas räppimise stiil teevad Blahsumist midagi väga omanäolist. *Fun fact*: bändile on tähtsal kohal kuutemaatika: albumid ja singlid antakse alati välja täiskuu ajal. Sellest ka nimi „Moontape”. **R**

VALITUD LAINEID SIIT JA SEALT

////////////////////

Eliis Lelov 137A

Paul Nurk 137A

Olles koduseinte vahel vangistatuna läbi kamminud kõik raamatu- ja filmisoovitused ning digiõppest väsinud silmade tõttu need kurvalt kõrvale lükanud, otsustasime teile soovitada midagi, mida saab ka silmad kinni nautida: raadio. Sukeldu raadiosse digiavaruste värava kaudu või lükka käima vana pläriseja ja kruti ennast õigele lainele!

Õõlikool

Vikerraadio L 22.10 / Klassikaraadio P 22.05 / Apple Podcasts / www.ylikool.ee

Seinast seinu vaimuturgutuseks. Pane oma kõrv vastu ülikooli loengusaalide või eraviisiliste mõtlejate kabinetide salaust ning saa osa põnevatest aruteludest ja loengutest. Silmaring laieneb mähinal. Ei tasu ära kohkuda 'ülikoolist', saadetest saab aru igauks, kes kaasa mõtleb, ja tasub rõhutada, et tegu ei ole monotoonsete materjaliedastustega, vaid vabaloomuliste ja kaasahaaravate mõtisklustega. Kuna „Õõlikooli“ varasalt on siiski määratu (mis algul kohutab, aga hiljem juba lohutab), siis toon välja mõned omapoolsed soovitused, mis vähemalt mulle on epifaanilisi kogemusi kinkinud: Marju Lepajõe „Miks haridus on püha“¹, Jüri Reinvere „Kultuuride komme väside“, Aet Annisti „Kolonialismist ja globaliseerumisest antropoloogi pilguga“ ja kes soovib midagi lõbusamat, siis Anu Lambi ja Elmo Nüganeni „Sissejuhatus Tom Stoppardi juurde“.

¹ Siinkohal ma lihtsalt ei või jätta tungivalt soovitamata temast tehtud portreefilmi „Marju Lepajõe. Päevade sõnad“

Meloturniir

Raadio 2 L 12.05 / R2 arhiivist järelkuulata iga kell

Meloturniir, olemuselt mähumäng, toob kuulajani tunni aja jooksul viis obskuurset muusikaküsimust. Küsimused on tihti überspetsiifilised ning pean tunnistama, et ise ei oskaks ma neid mingist otsast lahti harutada. Selle tarbeks on stuudios (tavaliselt) kolmest liikmest koosnev vastajatetiim: kaks püsipanelisti ning üks Eesti muusikategelane. Küsimuste teemad varieeruvad Eurovisioonist ralli ja metalini ning nagu õigele raadiosaatele kohane mängitakse küsimuste vahele ka temaatilisi laule. Meloturniir on sama palju meeltlahutav kui hariv ning seetõttu sobib see tegusasse laupäeva nagu rusikas silmaauku.

Popikroonikad

Raadio 2 L 13.05 / R2 arhiivist järelkuulata iga kell

„Musadoku“ ehk muusikadokumentaali, nagu saatejuht Sander Varusk seda nimetab. Popikroonikad tutvustab igal laupäeval

kuulajatele mõnd žanri, liikumist, aastat või muusikut ning seda põhjalikumalt kui ükski Wikipedia artikkel või intervjuu. Seda saadet saab nii hommikukohvi kõrvale taustaks kuulata kui intensiivselt jalutuskäigul jälgida. Kui parasjagu *live*'is olev *reggae* erisaade või David Bowie kroonika sind nii väga ei kõneta, soovitame kindlasti tutvuda ka varasemate (järelkuulatavate) saadetega Raadio 2 kodulehel. Valikus on tõesti peaaegu kõike: *shoegaze*, kõrbebluus, *jazz-räpp*, aasta 1991, Tarantino (ja veel...).

Seinast seinu tapeediks

Idaaida.net vabagraafiku alusel (tavaliselt kell 10), järelkuulata iga kell

Nagu nimigi ütleb, muusikat seinast seinu ning olenevalt saatejuhi tujust. Minu esimene kogemus IDA raadioga: nimi oli nii huvitav, et lihtsalt pidin selle peale klikkima. Kuigi saate ülesehituses ega temaatikas mingit kindlat mustrit leidnud ei ole, tuleb Seinast seinu tapeedist alati täpselt see, mida kuulata tahan. IDA raadio näol on tegemist uuemat sorti projektiga, mis tundub erinevalt autoraadios plärisevast kõigile suunatud Skyplusist või vanaema köögis mängivast Retro FMist just noortele melomaanidele suunatud – füüsilist sagedust IDA ei ole. Seetõttu tundub see saade minu jaoks isiklikum ning meenutab justkui sõbraga kuskil peo kõrvaltoas jutu ajamist, samal ajal kordamööda laule valides.

PS. Lisaks saadete kuulamisele saab IDA raadios samal ajal teiste kuulajatega *chatbox*'is vestelda.

MOKAPÄRASED SUUPISTED

////////////////////

Mila Laub 139A

Birgit Reintam 139A

Pildid. Erakogu

Kas oled tüdinenud kuivadest võileibadest ja tavalistest kurkidest? Tahad süüa toitu, mis paneb suu vett jooksma? Kui jah, siis saatusetuuled on sind soosinud ning nüüd saavad probleemid lahenduse! Alljärgnevad retseptid on peadpööritavalt head ning sinu maitsemeel hõiskavad pärast proovimist. ☺

KODUJUUSTUPANNKOOGID

Koostisosad:

- 330g kodujuustu
- 3 sl jahu
- 3 muna

Valmistamine:

Sega omavahel kõik koostisosad. Prae keskmisel kuumusel väikesed pannkoogid. Serveeri marjade või salatiga.

KRÕBEDAD KIKERHERNED

Koostisosad:

- Kikerherned
- Meelepärased maitseained (soovitame valmis maitseainesegusid, mis on mõeldud näiteks takode valmistamiseks)
- Oliiviõli

Valmistamine:

Loputa kikerherned ja kuivata. Lisa maitseained ja sega läbi. Küpseta ahjus 200 kraadi juures 15–20 minutit, kuni nad on mõnusalt pruunid. Vahepeal sega.

KRÕBEDAD PANEERITUD HAPUKURGID

Koostisosad:

- Purk hapukurki
- Riivsaia
- Jahu
- 2 muna

Valmistamine:

Lõika hapukurgid viiludeks ja kuivata need salvrätikuga. Pane klopitud muna, riivsaia ja jahu erinevatesse anumatesse. Kasta kurgitükid alguses jahu, siis muna ja seejärel riivsaia sisse. Aseta paneeritud viilud ahjuplaadile. Küpseta ahjus 220 kraadi juures umbes 10 minutit, kuni hapukurgid on krõbedad ja pruunid.

BANAANIAMPSUD

Koostisosad:

- Banaan
- Maapähklivõi
- Tume šokolaad

Valmistamine:

Lõika endale meelepärase suurusega banaaniviilud. Määri kahe viilu vahele maapähklivõid ja seejärel pane sügavkülma. Sulata vesivannis tume šokolaad ning võta külmkapist külmunud banaanimaapähklivõi viilud. Kasta viilud sulatatud šokolaadi ning asetage need tagasi külmkappi tahenema. Naudi külmunud snäkke kasvõi päevi hiljem!

MIDA SULLE TUNDIDES EI ÕPETATA

////////////////////

Eliis Lelov 137A

Linda Marie Zimmer 137A

Gümnaasium on õppimise aeg ning õppimine ei piirdu vaid koolitundidega. Tihti tulevad kõige vajalikumad tarkused just elust enesest, kuid õppida on raske, kui elu ise on pausile pandud. Siin on mõned õppetunnid, mis tulevad kasuks sagedamini kui Lenzi seadus või joone puutuja tuletis.

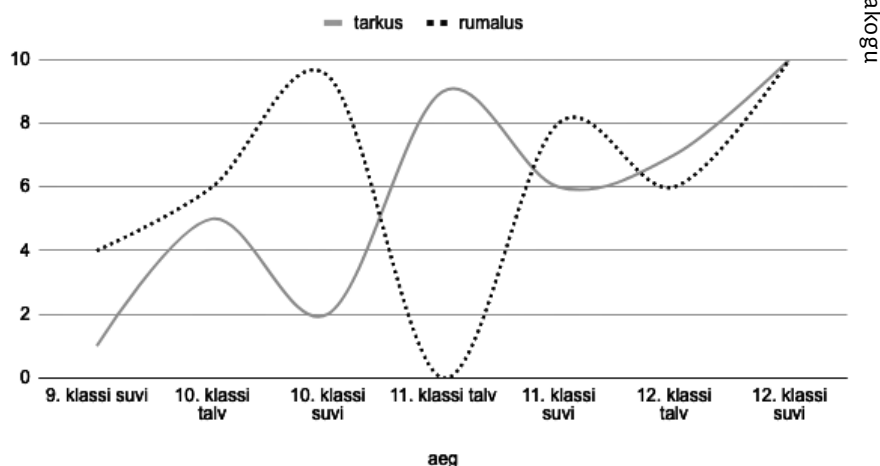
PIKEMAS PLAANIS EI OLE VAHET, KUI KIIRESTI SA SÖÖGIVAHETUNNIL SÖÖKLASSE JÕUAD. Võta treppidest alla kulgemiseks kuluv aeg iseendale, mõtlemaks elu keerdkäikude üle, või sõpradega saajandi nalja koostamiseks. Söögivahtetund on ainulaadne pikemat sorti vaba hetk su koolipäevas ning tark inimene pöörab võimaluse tekkides tähelepanu igale Maslow' püramiidi kihile.

REAALKOOLI ÜHTSUS ON TUGEVAM, KUI SA ARVAD. Koolis ei pruugi sa koridoris möödajale isegi otsa vaadata (välja arvatud juhul, kui sa oled Oskar Pukk), kuid Kolmjala ukse ees olete te kui vanad tuttavad. Ära karda kaasreaalikatega ühendust võtta – kõik su praegused sõbrad on kunagi olnud vaid tuttavad.

ÄRA KUNAGI OHVERDA LÕBU PERFEKTSUSE NIMEL. Stiilinädalad, vabad lavad, retsinädalad, jõulupeod ja muud laadsed on kõik sinu võimalused leida uusi südamesõpru/fänne (vt 2. punkti) ning jätta endast märk Reaalkooli pikka ajalukku. Sellistel üritustel on rumal panustada perfektsele sooritusele, kuna tahes-tahmata läheb midagi viltu. *Take it easy.*

ÄRAMINEKUSKILETÜHJADE KÄTEGA. Tavaliselt käib see ülimalt tark ütlus külakosti kohta, kuid tegelikult tasub seda meeles pidada igas olukorras. Tundi suundudes tee kindlaks, et sul on vähemalt mingisugunegi kirja-pulk (ning vajaduse korral kalkulaator) pihus, poodi suundudes

tarkade ja rumalate otsuste suhe aastate jooksul

Keskmise Reaalkooli gümnaasisti küpsemine läbi elu õppetundide (sellest võiks teha uurimistöõ)

hoia rahakott läheduses ning ka peole võiksid alati miskit kaasa võtta. Lisaks ekstreemselt praktilisele harjumusele näed ilmselt lähedam välja.

EI OLE PROBLEEME, ON VAID LAHENDUSED. See käib absoluutselt kõige kohta. Jäid bussist maha? 12 imelist minutit bussipeatuse arhitektuuri hindamiseks. Kõõgilauale jäetud banaanid läksid jälle liiga pruuniks? Saad banaanikeeksi küpsetada. Sõitsid sõidueksamil kraavi ning lõhkusid siduripedaali ära? Saadki hakata rohkem hindama jätkusuutliku transpordi võlusid. Pikemas plaanis võis olla just see probleem lahendus teisele probleemile, mida sa lihtsalt ei näinud. Probleeme lahendusteks muutes võib ka kõige kroonilisemast virisejast muretu lillilaps saada.

SÖÖKLALAUJA TAHA MAHUB N+1 ÕPILAST. Nagu mahub ühte lauta palju häid lambaid, võib ka ühe laua taga istuda

1–37 õpilast. Seda tehnikat on muidugi lihtsam praktiseerida ümarlaua taga, kuid hakkaja ei ütle ära ka muudest kujunditest. Ära kunagi anna alla, alati mahub üks veel. Professionaalsed elukunstnikud võivad seda filosoofiat rakendada ka muudes eluvaldkondades.

KUI SA SELLE PÄEVA ÜLE ELAD, EI PEA SA SEDA UUESTI TEGEMA. Mõni päev on lihtsalt halvem kui teine. Kui kõik paistab rappa jooksvat ning tunded, et oled iga hetk nutma puhkemas (või ähvardad isegi koolist paberid välja võtta), aitab 90% juhtudest endale sisendamine, et päeva möödudes on kõik tehtud. Teades, et päevad pole vennad, võid kindel olla, et homme sa (samal kujul) jubedusi enam kogema ei pea. Sama mantrat võib vastavalt vajadusele ka mugandada, kui avastad, et tegemist on ebameeldiva nädala, kuu või lausa aastaga.

YOLO.

12

Ei ole probleeme, on vaid lahendused

Erakogu

KEVADINE LOOMENURK

////////////////////

Helery Pikk 136A

Aprill on kõige julmem kuu. Siin on mõned
killud loomingut, mis seda kinnitavad ja
ümber lükkavad. **e**

Pögenemised on piiratud
Unelmate uje järv
aurustub palavate palangute palvel
Järvepõhjas kihistavad naerda
muremolluskid ja rõveraia
Algab tagaajamine
Ujumisest lendamisest roomamisest ei piisa
Tagaajamine tagaajamine
Kuniks järjekordne järv on kraaksuv
kraater
Sallimatult savine

On pudrune öö
Mis mind palavalt vahib
Ja kurgu õhetades lõpuni ahmib
Nii kükitan kellegi jäises kõhus
Lagi tilkumas halvas hingeõhus
Stalaktiitide põõsad põski vastu
Söön maailma lõpus Kaval-Antsu

teeme teineteisele pätti
piilumaks pillerkaarte vahelt
tõsiduse röskesse aeda
kõnnime tolle aia teivastel
ja alla vaadata ei söenda
sest kaugelt kõrgelt
lahke tuul meid küsimata kaasa puhub,
kauge ulma hõlma peitu uhub.

küllap külm mind elus hoiab
põsed õhetavad õige kõvasti
lumised tunded ja karm tõde
jälle sõge olen armumisest

nii mu hing laiali valgub
ja ma sinisilmselt imetlen
kuid pole midagi koledamat siin ilmas
kui porine poolsulanud lumi

kevade kolletes ussitaab
mu veri on reovesi
päikesekiirte tuim tolm
lendab suhu ninna silma

pea on tahmane
pistsin ta ahju
kui eile väljas käisin
ja õues -12 asemel +12 oli

Helery Pikk

Eha Kild

UURIMISTÖÖ PEALKIRJA GENERAATOR

////////////////////

Linda Marie Zimmer 137A

SÜNNIKUU

jaanuar: Homöopaatilise ravi saamise
veebruar: Narkootiliste ning psühhotropsete ainete tarbimise
märts: Tallinna Reaalkooli puhveti külastamise
aprill: Rasestumisvastaste vahendite efektiivsuse
mai: Eurovisiooni lauluvõistluse andunud jälgimise
juuni: Magneesiumi tarbimise määra
juuli: Idamaiste võitluskunstide harrastamise
august: Varateismelise väärtushinnangute kujunemise
september: Riietevärvi teadliku valimise
oktoober: Sünnikuu vääriskivi kaasaskandmise
november: Elektromagnetilise impulsi magnetinduktsiooni
rakendamise
detsember: Mängurite keelekasutuse muutumise

„JA”

SÄRGI VÄRV

valge: kopsutuberkuloosi haigestumise
must: energiajookide liigse tarbimise
punane: nägemishäirete
sinine: sauna külastamise sageduse
roheline: krüptorahade kaevandamise
kollane: soostereotüüpide
pruun: akadeemiliste tulemuste
roosa: paljulapselise pere loomise tõenäosuse
kirju: mälutaseme muutumise

LEMMIKTUND

matemaatika: mõju Viimsi elanikkonnale aastatel 2017–2021
keemia: vaheline seos Tallinna Reaalkooli õpilaste näitel
kunst: kausaalne seos autori suguvõsa põhjal
kehaline kasvatus: vahelise seose graafiliselt kujutamine
cesti keel: kirjeldamisel kasutatava sõnavara lingvistiline analüüs

ÜHESENDINE

Adel Mürsepp 136A

Ei väike tüdruk ega ta sõbrannad polnud tähele pannud, et kui tüdruk tõmbas taskust välja telefoni, lendas sealt välja üks punane väike ühesendine ja maandus asfaldist kõnniteele. Tüdrukud käisid koos balleti tantsulaagris ja läksid vahepausi ajal poodi toitu ostma. Ainult et kui kassapidaja piiksutas läbi tüdruku Caesari salati ja ekraan näitas hinnaks 3,95, märkas tüdruk, et tema peopesas andsid mündid kokku ainult 3,94. Ta oleks peaaegu osavõtmatusest nutma puhkenud, kui poleks olnud suurt sullejopes meest tema taga, kes kannatamatult mündialusele ühesendise pani ja näitas tüdrukule, et ta edasi liiguks. Väikesed tüdrukud ohkasid kergendunult, sest tundmatu oli nad päästnud kassapidaja kurja pilgu eest, ning läksid millegi üle itsitades salateid sööma.

Samal ajal lebas ühesendine asfaldil selili ja vaatas sinist lagedat taevast. Ta tundis end suure asfaldilaotuse keskel täiesti üksi selles maailmas, tema kohal kõrgumas ainult rahulikud lillkapsakujulised pilvekobarad, mis üle laia sinise lõuendi liuglesid. Meeleheites mõtles ühesendine, kuidas keegi ei teagi, et ta siia on jäetud, ja kui asendatav on ta näiteks mingi keskealise mehe rahakotis olevate sarnaste punaste ühesendistega. Keegi ei vaja teda, keegi ei igatse teda ja tal pole õrna aimugi, mis tulevik toob.

Asfalt selja all ei olnud külm, sest oli maikuu, aga märg oli ta küll. Ühesendine nägi, et läheduses olid mõned kuivad alad

ja et tema lamas ühes väiksemas veeloigus. Igavusest hakkas ühesendine meelde tuletama oma seiklusi enne siia langemist. Ta oli olnud teiste sentidega tüdruku ema rahakotis ja ema oli ta toidurahana tüdrukule laagrisse kaasa andnud. Ema oli sendise saanud kioskis lotopiletit ostes ja R-kioskisse oli ta sattunud, sest üks tänavamuusik oli tema saksofoniesituse eest saanud ning seejärel ta suitsu vastu vahetanud. Saksofonimängija mütsi sisse oli ta sattunud Balti jaama juures ühe Gustav Adolfi gümnaasiumi matemaatikaõpetaja taskust. Niimoodi meelde tuletades suutis ühesendine end täiesti oma mõttemaailma unustada.

Tema seiklused olid alanud juba 2011. aastal, sest tema oli rahareformi osavõtjatest üks esimesi. Ta mäletas värskelt, kuidas koos teiste vastsündinud ühesendistega ta kilekotist lahti lõigati ja ta nägi suuri veidraid inimnägusid talle otsa vaatamas. Inimesed keerasid teda oma sõrmede vahel ja uurisid tema seljal olevat Eesti kaarti, mille kohale oli kirjutatud suurelt 2011 ja alla Eesti. Ka praegu meeldis ühesendisele, kui teda vaadati selja tagant, sest ta tundis end ebakindlalt, kui keegi nägi tema näos juba silmatorkavaid vananemise märke. Serva juures oli näha rohelist roostetriipu ja number ühe juurde oli kogunenud palju mustust. Samuti oli keset nägu võtmega koos taskus olemisest tekkinud väike täke.

Kui päike oli juba loojumas, tundis ühesendine, et märg koeranina uurib teda. See oli üsna ebameeldiv, sest kellele

ikka meeldiks, kui märg, svammitaoline asi talle näkku surutaks. See ei kestnud kaua ja juba oli ühesendine jõudnud kergendusest hingata, kui ta nägi, et talle avanes mitte väga kaunis pilt koera karvasele kõhule. Kollakas vedelik sadas tema peale. Vedelik ei lõhnanud hästi ja ühesendisel tuli peale haledus enda olukorra peale mõeldes. Lamades kollakas vedelikus nagu mingis vannis, veeretis ühesendine paar pisarat ja jäi magama.

Ühesendine teadis, et ühiskond ei pea temasugustest väga lugu. Ta oli küll palju maailmas seigelnud ja palju näinud, aga tegelikult hoolib igaüks ainult endast ja kellelgi pole aega, et kulutada oma tundeid mõtlemaks, mida üks ühesendine elus on teinud. Kogemused ei maksa midagi, loeb ainult see, mida sa elu jooksul saavutanud oled, mõtles ühesendine. Ta vaatas taevaalaotuses hõljuvaid kajakaid, harva nägi ta valget triipu joonistavaid lennukaid ja mõtles, et kui ainult asjaolud oleksid olnud natuke teistsugused, oleks ka tema nii ambitsioonikas oma ettevõtmistes nagu üks ilus valge lennuk. Paljud peaksid teda tähtsaks ja vajalikuks, ta esineks filmides, sõidutaks rikkaid kauneid blondiine või presidente, fotograafid pildistaksid teda, kui presidendid temast väljudes uude riiki visiidile saabuvad... Aga tema on ühesendine ja ainuke lootus tema elus on ette kujutada, mida ta oleks saanud olla. Päike tõusis ja päike loojus, vahel lõbustas teda värvide vaheldumine taivas ja kurvastas koerte lähenev klähvimine. Aeg ei peatunud.

ÜTLUSED

A. Kell: „Kuidas nüüd viisakalt öelda? Teie lugemise jõudlus ei ole nii suur, kui ma tahaksin.”

A. Kell: „Reede hommikul kell 8 on suhteliselt mõrvarlik aeg.”

K. Veskimets: „Peab turul käima ja vaatama, palju aju saab saada.”

K. Veskimets: „Inimesi tappa on üldse väga lihtne.”

H. Kaasik märtsi keskpaigas: „Homme sajab lumekruupe ja jäävihma.”

H. Ahuna, kui lahtisest aknast sajab lund: „Lumehelbekesed kohtuvad lumehelbekestega.”

M. Saar: „Üsna odav on valmistada Harju keskmist plastikut.”

M. Saar: „Kas kilu nutab, kui kiluemme ära süüakse?”

M. Saar: „Igaüks tõlgendab seda kohta sellest luuletusest vastavalt oma rikutuse tasemele, ma ei hakka selle rikutusega siin nüüd küll liialdama kolmapäeva hommikul vara.”

M. Saar: „Metülideen – see kõlab nagu mingi eksootiline tants.”

M. Saar: „*Corpses are dead, typically.*”

H. Juurma: „Ma teen nüüd endale hullu karu()teene.”

K. Koit: „Viimased uudised ütlevad, et jumal teab, kuidas teie riigieksamitega läheb.”

K. Koit: „Kui te kirjutate üle kolme sisulõigu, siis see natuke sarnaneb enesetapuga.”

K. Koit: „...ja kui tuleb teade, et ei ole [eesti keele eksam 19. aprillil], siis ma võtan kirve õlale ja lähen Riigikogu poole.”

K. Koit: „On mõned inimesed, kes ei saa end mujal välja elada kui eksamikomisjonis.”

T. Luuk õpilasele videotunnis: „Issand, sa oled ühistranspordis?! Sa oled lausa kanglane ju!”

REAALI POISS HIMUSTAB
ÕPETAJATE ÜTLUSI. PALUN
TOOGE KÕIK VÄHEGI
VAIMUKAD SÕNAVÕTUD
MEIE 4. KORRUSE POSTKASTI
VÕI KIRJUTAGE SIIA:

	9			1	5			2
4	2			3		8		
	3						1	6
					1		9	
1		2		9		3		4
	6		8					
2	8						7	
		5		4			6	9
6			5	7			4	

			7		2			1
						2	5	
3			5	9	6	4		
2		4	8					
	6	5				9	2	
					5	7		3
		7	3	1	4			2
	2	6						
1			6		8			

OpenSky Sudoku Generator

PALJU
ÕNNE!

Märt Agu 19.04
Heli Ahuna 20.04
Heli Roos 21.04
Tatjana Truuväärt-
Grubeljas 26.04
Jaanika Lukk 30.04
Margit Luts 30.04
Toomas Reimann 01.05
Jaagup Kippar 03.05
Veiko Somelar 03.05
Kerli Kupits 07.05
Niina Karamkova 11.05
Riin Saar 15.05

o Peatoimetus
Linda Marie Zimmer 137A
Eliis Lelov 137A
Paul Nurk 137A
Kusti Joost 137C

o Makett
Joosep Viik vil!132
Susanna Mett vil!134

o Küljendus & Kujundus
Paul Nurk 137A

o Toimetus
Kertu Birgit Anton 136A
Mart Marjak 136A
Karmen Laur 136B
Helery Pikk 136C
Liisi Puura 137A
Erik Joonatan Tepp 137A
Erik Jõevere 137C
Gerdo German 137C
Ellen Roper 138A
Eke Tooming 138B
Katriin Kalle 138C

o Keeletoimetus
Karmen Laur 136B

o Toimetuse nõuandja
Mirja Bluum

o Aitäh
Heleen Rahel Ojasalu 136A,
Adel Mürsepp 136A, Mila
Laub 139A, Birgit Reintam
139A, Johannes Tampere 139A,
Sarah Elisabeth Tihvan 139B,
Martin Saar, Kristi Koit, Anu
Kell, Kati Tammik, Olle Selliov,
Heli Ahuna, Anette Rimmelg
vil!135, Marily Jaagor vil!120

o Kaanefoto
Emma Oper 137A

o Lehe nr
177